

KNİDOS LİMAN CADDESİ KOMPLEKSİ CAM BULUNTULARI GLASS FINDINGS FROM KNIDOS HARBOR STREET COMPLEX

Derviş Ozan TOZLUCA

Arş. Gör., Selçuk Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Arkeoloji Bölümü / Türkiye
Res. Assist., Selçuk University, Faculty of Letters, Department of Archaeology / Türkiye
ozan.tozluca@selcuk.edu.tr
ORCID ID: 0000-0002-3175-9605

OANNES

Uluslararası Eskiçağ Tarihi Araştırmaları Dergisi – International Journal of Ancient History
6/2, Eylül – Seprember 2024 Samsun
E-ISSN: 2667-7059 (Online)
<https://dergipark.org.tr/tr/pub/oannes>

Makale Türü-Article Type : **Araştırma Makalesi - Research Article**
Geliş Tarihi-Received Date : **27.06.2024**
Kabul Tarihi-Accepted Date : **23.09.2024**
Yayın Tarihi – Publication Date : **25.09.2024**
Sayfalar-Pages : **535 – 567**

 : <https://doi.org/10.33469/oannes.1505778>

This article was checked by

Atıf – Cite as: TOZLUCA, D. O., “Knidos Liman Caddesi Kompleksi Cam Buluntuları”, *OANNES – Uluslararası Eskiçağ Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 6/2, Eylül 2024, ss. 535 – 567.

OANNES

Uluslararası Eskiçağ Tarihi Araştırmaları Dergisi
International Journal of Ancient History
6/2, Eylül – September 2024
535 – 567
Araştırma Makalesi / Research Article

KNİDOS LİMAN CADDESİ KOMPLEKSİ CAM BULUNTULARI* GLASS FINDINGS FROM KNIDOS HARBOR STREET COMPLEX

Derviş Ozan TOZLUCA

Öz

Knidos'un anakara bölümünde yer alan "Liman Caddesi Kompleksi" olasılıkla MÖ 4. yüzyıl ortaları ve sonrasında düzenlenmiştir. Kuzey – güney yönlü inşa edilmiş Liman Caddesi'nin hemen doğusunda caddeye bitişik olarak düzenlenmiş komplekse ait yedi mekân 2016-2019 yılları arasında sürdürülen kazı çalışmaları sonucu gün yüzüne çıkartılmıştır. Arkeolojik veriler kompleksin MÖ 4. yüzyıldan MS 7. yüzyıl ortalarına kadar kullanıldığını göstermektedir. Bu çalışmada Liman Caddesi Kompleksi'nde gün yüzüne çıkartılan cam buluntuları ele alınacaktır. Liman Caddesi Kompleksi'nde bulunan cam buluntuları kâse ve tabaklar, kadeh/bardak/beher, şişe-sürahiler ve kandillerden oluşmaktadır. Değerlendirilen parçaların içerisinde; MS 4-6. yüzyıl dönem

Abstract

Located on the mainland part of Knidos, the "Harbor Street Complex" was likely reorganized during the mid to late 4th century BC. Excavations between 2016 and 2019 uncovered seven adjacent spaces along the east side of Harbor Street, which runs in a north-south direction. Archaeological evidence indicates that the complex was in use from the 4th century BC until the mid-7th century AD. This study focuses on the evaluation of glass finds unearthed from this context. The glass artifacts from the Harbor Street Complex include bowls, plates, goblets, glasses, beakers, bottles, jugs, and oil lamps. Among these are bowls and plates with hollow folded rims, tube-shaped rims, out-turned rims, and glass band rims, as well as conical and funnel-shaped bottles, bell-conical and U-shaped glasses—features characteristic of the 4th-6th centuries AD. Also found were massive oil lamp bases and handles,

* Söz konusu çalışma, 01.06.2020 tarih ve 2587 sayılı Cumhurbaşkanlığı Kararı ile Kültür ve Turizm Bakanlığı ve Selçuk Üniversitesi adına sürdürülen Knidos-Burgaz-Emecik Apollon Kutsal Alanı Kazı ve Araştırmaları kapsamında hazırlanmıştır. Knidos Antik Kenti kazı, restorasyon ve koruma-onarım çalışmaları T.C. Atatürk Kültür, Dil ve Tarih Yüksek Kurumu, Türk Tarih Kurumu tarafından desteklenmektedir. Söz konusu çalışma, Selçuk Üniversitesi, Bilimsel Araştırma Projeleri (BAP) birimi, 20401109 numaralı 'Knidos II.Teras'ın Batısı Kazı ve Araştırmaları -II' başlıklı projelerin konusu ile ilgili olup, ilgili birimce desteklenmiştir.

özelliklerini yansıtan tipik içi boşluklu katlamalı kenarlı, tüp biçimli ağız kenarlı, dışa çekik ağız kenarlı, cam bantlı ağız kenarlı kâse ve tabaklar, konik-huni formlu şişeler, çan-konik ve U formlu bardak/beher/kadeh formlarının yanında, masif kandil kaideleri ve kulplar gibi Geç Roma Dönemi cam geleneğinin devamı niteliğindeki formlardan oluşmaktadır. Knidos Liman Caddesi Kompleksi cam kapları köken olarak Suriye-Filistin ve Kıbrıs örneklerinin yanı sıra Doğu Akdeniz'in iyi tanınan tipik formları arasında yerini almaktadır. Bununla birlikte MS 4.-6. yüzyılın karakteristik Karia, Likya kentlerindeki birebir, daha az sayıdaki İonia kentlerindeki örneklerle bağdaşmaktadır. Geç Antik Dönem konteksti oluşturan mekanların mimarisi, seramik, sikke ve diğer buluntular ile değerlendirildiğinde cam buluntuları MS 4.-7. yüzyıllara tarihlendirilmiştir.

continuing the glass traditions of the Late Roman period. The glass vessels from the Knidos Harbor Street Complex are representative of well-known forms from the Eastern Mediterranean, including examples from Syria-Palestine and Cyprus. These vessels closely resemble those typical of Karia and Lycia during the 4th-6th centuries AD, although fewer comparable examples have been found in Ionian cities. The glass finds have been dated to the 4th-7th centuries AD, based on an evaluation of the architecture of the spaces, alongside ceramics, coins, and other artifacts, within the context of the Late Antique period.

Keywords: Knidos, Geç Antik Dönem, Geç Roma Cam Kapları, Tabaklar, Şişe-Sürâhiler, Beher-Bardak-Kadehler.

Anahtar Kelimeler: Knidos, Late Antique Period, Late Roman Glass Vessels, Glass Plate, Flaks-Jugs, Glass-Beaker-Goblets.

Extended Abstract

Knidos, located on the Datça Peninsula at the southwestern tip of the Caria region, sits at the crossroads of the Aegean and Mediterranean Seas, a geography that has ensured its prominence throughout history. From antiquity to the present, Knidos has advanced economically, primarily through land and maritime trade. The city gained renown in various fields such as art, science, astronomy, and medicine. Knidos' ceramic vessels, one of the cornerstones of its trade, reached many centers worldwide. Over time, the city, which initially gained fame through ceramic production, also developed its glass production capabilities.

Although Knidos primarily produced glass to meet local needs, it achieved some success in surplus production during the Hellenistic and Roman periods. The discovery of glass lumps in workshops, particularly at Cape Krio, suggests attempts at glass production, although it does not definitively prove the production of glass vessels.

Glass vessels recovered from the Knidos excavations are fewer in number compared to other finds, and the likelihood of finding complete forms is low.

When examining glass finds from various periods, from the early to the late antique period, it is clear that typical Carian glass forms dominate. This study focuses on late antique glass vessels, particularly those recovered from the complex on Liman Street, one of the city's prominent areas.

Liman Street, one of the main arteries of Knidos due to its proximity to the harbor, saw extensive use throughout the city's history. The complex, which dates from the late classical and early Hellenistic periods through to the late antique period and even to the city's abandonment, sheds light on its historical processes through its finds. In its final stages, the Liman Street Complex served as a commercial room or shop during the late antique period. Although few small finds or ceramics have been linked to earlier use, significant data has been obtained regarding its later stages. Architectural elements, including hearths, channels, stairs, podiums, and vaults, along with coins, glass, ceramics, and amphorae, suggest the complex functioned as a commercial workshop or shop from the early 5th century CE onwards.

This study focuses on the form, structure, manufacturing techniques, and use of the glass finds recovered from the seven-room complex. A typology of Knidos' late antique glass will also be created, identifying regional interactions and settlements with similar forms beyond the region. Although early archaeological studies on glass have been limited, recent research has significantly contributed to understanding the history and importance of glass production. This study aims to offer a comprehensive analysis, shedding light on the late antique period and contributing to regional archaeology.

The glass finds from the Liman Street complex were recovered from the ground levels of the rooms, representing the final stages of the complex's use. The glass items, dating from the 5th to the late 7th century CE, provide a reliable basis for evaluating the context.

The primary glass forms include plates and bowls, followed by cups, beakers, goblets, bottles, pitchers, and glass lamps. These pieces are homogeneous, with a liquid-like molecular structure and no crystalline content. They were shaped by molding mixtures of glass frit in a tank or pot furnace, using primary materials such as silica, soda, lime, and additives like sodium, calcium, and potassium. Coloring was achieved using metallic oxides. The prepared mixtures were shaped according to their intended use, the period, and the aesthetic preferences of the time. Knidos' glass vessels, typical of the late antique period and Carian forms, were mainly in shades of blue and green, originating from Syria-Palestine and Cyprus. The glass was crafted using techniques such as free-blowing, mold-blowing, and cutting.

Late antique glass vessels are generally simple, undecorated, or minimally decorated, intended for daily use. After the 6th century CE, economic factors—including the city's declining power, population decrease, migration to other centers, and external pressures—led to the production of simpler, cheaper products. Despite these challenges, Knidos maintained strong glass workshops until the end of the late antique period.

Giriş

‘Çifte Kent’ olarak bilinen Knidos Anadolu’nun güneybatı ucunda, anakara ve ada bölümü olarak adlandırdığımız karşılıklı iki yamaca yerleştirilmiş, iki limana sahip, ızgara (hippodomik) plana sahip bir kenttir. Liman Caddesi Kompleksi, kentin iki Limanı’ndan biri olan Ege- Trireme Limanı ile direk bağlantılı caddenin hemen doğusunda, II. Teras’ın batı sınırına yerleştirilmiştir (Fig. 1). Kompleks güneyden kuzeye doğru 45 metre devam eder ve 7 ayrı mekân ve birkaç ek mekândan oluşur¹. Liman Caddesi Kompleksi’ndeki çalışmalar 2016-2019 kazı sezonlarında gerçekleştirilmiş ve tamamlanmıştır².

Knidos Liman Caddesi Kompleksi’nin Değerlendirilmesi

Bilindiği üzere Knidos MÖ 4. yüzyılın ikinci çeyreğinde büyük ve kapsamlı bir kent planı değişikliğine gider³. Liman Caddesi ve caddenin doğu ve batısındaki alanlar yine bu dönemde planlanmış ve inşa edilmiş olmalıdır. Liman Caddesi’nin hemen doğusunda yer alan kompleks, güneyden kuzeye doğru artan eğim dikkate alınarak planlanmış ve MÖ 4. yüzyıl ortası veya sonrasında MS 7. yüzyıla dek oldukça uzun bir dönem kullanım görmüştür. Kazı çalışmalarında elde edilen veriler maalesef kompleksin Geç Klasik ve Hellenistik Dönemi ile ilgili net veriler sunmamıştır⁴. İso-domik teknikte, beyaz kireç taşından ve bosajlı duvarlar yapının erken evresiyle ilgili günümüze ulaşmış nadir kanıtlardan biridir⁵. Bu dönemde kompleksin bir dükkân sırası olarak kullanım gördüğünü düşünülmektedir (Fig. 2).

Roma İmparatorluk Dönemi’nde özellikle Geç Antoninler Dönemi’nde, kompleksin merkezinde yer alan Mekân 4 (Liman Caddesi Heroon’u) Korinth düzeninde ve *distyle in-antis* planıyla inşa edilmiş görkemli bir *heroon* yapısına çevrilmiştir⁶. Roma İmparatorluk Dönemi’nde gerçekleşen bu plan değişikliği ile komplekse ait diğer mekanların boyutlarında (örneğin Mekân 5) değişikliğe gidilmiştir.

Geç Antik Dönem’de ise *heroon*’a ait podyum kapatılmış, sütunları arasına duvar örülmüş ve bunların dışında tezgâh ve ocak gibi eklentilerle mekân bir metal atölyesine çevrilmiştir. Kompleksin Mekân 1, Mekân 2 ve Mekân 3 gibi diğer mekanlarına ise yeni odacıklar eklenerek, kompleksin atölye, depo ve dükkân işlevi artırılmıştır (Fig. 3). Tüm bu eklenti ve değişikliğin ardından yapı son haline kavuşmuştur. Kazı çalışmaları sonucu elde edilen seramik⁷ ve sikke⁸ buluntuları Geç Antik Dönem’de kompleksin MS

¹ Doksanaltı, vd., 2018a: 34, Res. 44, 49; Doksanaltı, vd., 2018b: 19-35, Çiz. 2, Res. 5- 13; Doksanaltı, vd., 2019: 49-2, Res. 5-9.

² Doksanaltı, vd., 2018a: 9-15; Doksanaltı, vd., 2018b: 19-35, Çiz.2, Res.5-13

³ Doksanaltı, 2020a: 379; Büyüközer, 2020: 191.

⁴ Doksanaltı, vd., 2020b: 23, 30, 26: Fig. 3. 28: Fig. 8.

⁵ Liman Caddesi’ni sınırlayan batı duvarda görülen çentikli bosajlı duvar tekniği Geç Klasik – Erken Hellenistik Dönem’e tarihlendirilmiştir (Özgan, 2003: 360; Bruns-Özgan, 2013: 243-244).

⁶ Doksanaltı, vd., 2018a: 35 – 36; Doksanaltı — Gider-Büyüközer, 2019: 127; Doksanaltı, 2020a: 378.

⁷ Doksanaltı, vd., 2018b: 30-31; Doksanaltı — Gider-Büyüközer, 2019: 115-116; Sözel, vd., 2021: 208.

4./5. – 7. yüzyıl ortasına kadar kullanım görmüştür⁹. Özellikle seramik kaplardan kırmızı astarlı seramikler¹⁰, kandiller¹¹ ve amphoralar¹² Liman Caddesi Kompleksinin son kullanım aşamasına ilişkin verileri desteklemektedir. Bu kompleksten ele geçen cam buluntular yine bu tarih aralığı içerisinde kullanım görmüş, kompleksin Geç Antik Dönem konteksti içerisinde önemli buluntu gruplarından biridir.

Knidos cam buluntularıyla ilgili daha önce herhangi bir çalışma gerçekleştirilmemiştir. Bundan dolayı bu çalışma yapılırken Knidos Geç Antik Dönem seramikleri oldukça aydınlatıcı olmuştur¹³. Cam kaplar da seramik kaplar gibi en yoğun Knidos Liman Caddesi kompleksinden ele geçmiş olsalar da bu kompleks dışında Küçük Tiyatronun batısındaki mekanlarda, stoa'nın odalarında ve Kap Krio işliklerinde de bulunmuştur. Küçük Tiyatronun batısından ele geçen kandiller¹⁴, amphoralar¹⁵, mutfak kapları¹⁶ ve kırmızı astarlı seramikler¹⁷, Liman Caddesi mekanları ile etkileşimini, benzer amaç doğrultusunda kullanımını göstermesine ilaveten tarihlemeye de önemli bir unsur oluşturmaktadır. Liman caddesi cam kaplarını tarihlendirirken buluntu kontekstleri ve benzer örnekleri haricinde kentin diğer mekanlarından ele geçen buluntuları da göz önüne alınarak değerlendirilmiştir. Dolayısıyla, Liman Caddesi Kompleksi'nde tespit edilen ve değerlendirmeye alınan 95 adet örnek bir bütün olarak ele alınmış olacaktır.

İlk kez kapsamlı olarak çalışılan Knidos cam buluntuları; kâse-tabaklar, şişe-sürahiler, bardak/beher/kadehler ve kandiller olarak sınıflandırılmış ve dört ana gruba ayrılmıştır.

Knidos Liman Caddesi Kompleksi Cam Buluntuları

Knidos Liman Caddesi Kompleksi cam buluntularının büyük bölümünü kâse ve tabaklar, sayı bakımından ikinci büyük grubu ise kadeh/bardak/beher buluntuları oluşturur. Geriye kalan bölümü şişe-sürahiler, kandil kaideleri ile kulp ve gövde parçalarından oluşmaktadır. Değerlendirilen kaplar, MS 4.-6. yüzyıllara ait dönem özelliklerini yansıtan tipik yivli ağız kenarlı, tüp biçimli ağız kenarlı, dışa çekik ağız kenarlı, cam bantlı ağız kenarlı kâse ve tabaklar, konik-huni formlu şişeler, çan-konik ve U formlu bardak/beher/kadeh formlarının yanında, masif kandil kaideleri ve kulplar gibi Geç Roma Dönemi cam geleneğinin devamı niteliğindeki formlardan oluşmaktadır.

⁸ Doksanaltı, vd., 2019: 52; Doksanaltı, 2020a: 382 – 383.

⁹ Doksanaltı, vd., 2022: 143-145.

¹⁰ Sözel, 2023c: 666.

¹¹ Dosanaltı— Sözel, 2024: 144-145.

¹² Sözel, 2023d: 304-306.

¹³ Doksanaltı, vd., 2021a: 9, 10, 12; Doksanaltı, vd., 2021b: 2, 22, 47, 49, 51, 52.

¹⁴ Dosanaltı— Sözel, 2024: 145-146.

¹⁵ Sözel, 2023d: 304-306.

¹⁶ Sözel, 2023b: 86-96.

¹⁷ Sözel, 2023a: 21-22, 25-35.

1-Kâse ve Tabaklar

42 adet ağız-kenar veya kaide-kenar parçası kâse ve tabaklar içerisinde değerlendirilmiştir. Kâse ve tabaklar formlarına göre sekiz alt başlık altında incelenmiştir.

1a- Yivli Yayvan Formlu Kaseler (Fig. 4, Nr. 1-4)¹⁸; Açık yeşilimsi gri cam hamurunda yapılan ağız-kenar parçaları, yuvarlatılmış dudak kenarından içte keskin yivle gövdeye geçen ve kaideye daralan formdadır. Serbest üfleme tekniğinde üretilen formlar genellikle yüzeye oturan düz tabanlıdır. Nr. 4, Kırım'da¹⁹ bulunan yuvarlatılmış ağızlı kapları ile yakındır. Silindirik kâse olarak da değerlendirilen örnekler MS 4. yüzyıla tarihlendirilmektedir²⁰. Yivli yayvan kaselerin, Pergamon²¹, Ephesos²², Klaros²³, Kıbrıs²⁴, Royal Ontario Müzesi²⁵, Bodrum Müzesi²⁶ ve Atina Agorası'nda²⁷ benzerleri görülmektedir. Knidos kaselerin benzerlerinden ve mekân içi kontekstten yola çıkarak MS 4. yüzyıla tarihlenmek mümkündür.

1b- Ağız Kısmı Tüp Biçimli Tabaklar (Fig. 4, Nr. 5-6); Isings form 118'e²⁸ dahil olan tabak ağız parçaları, içi tüp şeklinde boşluk formudur. İğne deliği formu olarak da isimlendirilen, dudak kısmından gövdeye daralan boşluğa sahiplerdir. Yuvarlatılmış geniş ağız kenarından gövde ve kaideye daralmaktadırlar. Dudaktan gövdeye belirgin yiv ile geçiş sağlanmıştır. Koyu yeşil, yeşilimsi gri cam hamurundan serbest ve kalıba üfleme tekniğinde yapılmış örnekler Limyra²⁹ ve Royal Ontario Müzesinde³⁰ bulunan tabaklar ile oldukça benzerdir. Doğu Akdeniz ve Batı'da bilinen³¹, özellikle Suriye-Filistin ve Kıbrıs'ta³² yaygın Knidos tabakları, kontekst benzerlerinden yola çıkarak MS 5. yüzyıl ilk yarısına tarihlendirilir.

1c- Dışa Çekik ve Yuvarlatılmış Ağızlı Tabaklar (Fig. 4, Nr. 7-9); Çarkta kesme tekniğinde yapılan Ising form 46c'ye dahil olan, önceleri döküm daha sonra üfleme tekniğinde üretilen sade formlardır³³. Yüksek kalite ısı ile şekillendirilmiş büyük tabaklar, yuvarlatılmış ve dışa çekik ağız kenarına sahiptirler. Açık grimsi cam hamurundan yapılan Nr. 7³⁴-8-9, iç ve dış yüzey ağız kenarları yivlendirilmiştir. Limyra ve Alexendreaia Troas örnekleri ile

¹⁸ Schwarzer, 2009b: 109, Taf. 4, 94 SG.

¹⁹ Golofast, 2009: 328, Fig. 4: 2-4.

²⁰ Vessberg, 1956: Fig. 45, 12; Harden, 1936: Nos. 681-682.

²¹ Rheidt, 1991: 29.

²² Schatzschock, 2009: 121, Fig. 4: 1.

²³ Taştemür, 2007: 83, No. 126-137.

²⁴ Harden, 1934: 147, Pl. VIII, f.

²⁵ Hayes, 1975: 200, 63, No: 176, Pl. 170.

²⁶ Özet, 1998: 138, Kat. No. 92.

²⁷ Weinberg-Stern, 2009: Fig. 11, 167a (G 444d).

²⁸ Isings, 1957: 148, Form 118.

²⁹ Baybo, 2005: 236, No. 45; Baybo, 2009: 191, No.12.

³⁰ Hayes, 1975: 184, Fig. 19, No. 594.

³¹ Baybo, 2016: 50.

³² Weinberg, 1988: 43, Fig. 4-3; Baybo, 2016: 50.

³³ Isings, 1957: Form 23, Form 49'a; Form 22, Form 48'e dönüşmüştür.

³⁴ Schwarzer, 2009a: 83, Taf. 4, 45 HS; Baybo, 2016: 48, Çiz. XLIII, D-26.

yapım tekniği, form özelliği olarak yakın benzerlik içerisindedir. Nr. 8³⁵, Marmaray Sirkeci³⁶ kazılarında, Hierapolis ve Afyon Müzesi örnekleri ile Nr. 9 Limyra'da³⁷ benzerleri görülmektedir. Bu merkezlerle yakın ilişki içerisinde olduğunu buradaki örneklerle form, hamur ve yapım tekniği olarak benzerlik ve dönemin özelliklerini yansıttığı görülmektedir. MS 4. yüzyıl ortaları- MS 5. yüzyıla tarihlenmektedir³⁸.

1d- Ağız Kenarında Kalın Cam Bant Bulunan Kâse ve Tabaklar (Fig. 5, Nr. 10-21); Yuvarlatılmış ağız kenarının etrafına sarılmış, aynı renk ya da koyu renkteki cam bantlı parçalar tipiktir form özelliğidir. Cam ipliği ve anlaşıldığı kadarıyla cam bantlarla yapılmış bezeme Erken Bizans Dönemi'nin karakteristiğidir³⁹. Bu tip tabak ve kaselerin kullanımı çok yaygın olmamakla beraber Elaiussa Sebaste kentinde karşımıza çıkan örnekler Doğu Akdeniz, Kıbrıs ve Batı'da yaygın olarak ele geçmiştir⁴⁰. Yuvarlatılmış ince ağız kenarlılar ve dış yüzey ağız kenarına kalın cam bant eklenen örnekler MS 5. yüzyılın ortası veya ikinci yarısına tarihlendirilmektedir. Ana tip yuvarlatılmış kalın ve tombul bantlı, kısa ağız kenarından gövdeye geçiş, gövdeden kaideye ince cidarla daralan veya genişleyen formdadır. Nr.10-12⁴¹, dudak kısmının hemen altına yerleştirilmiş oval bantlılar, Nr. 13-16⁴², dudak altında başlayan oval başlayıp ucu sivri bantlılar, Nr. 17-21⁴³, yumru kısmı daha oval ve zarif bantlılardır. 1d grubunda yer alan örnekler benzer örneklerde olduğu gibi şekillendirilerek form kazandırılmıştır. Elaiussa Sebaste ve Alenxendrea Troas'da birebir benzeri bulunan bu kapların form özellikleri ve yapım teknikleri oldukça yakındır. Dönem olarak Knidos örneklerinden biraz erken olsa da diğer tüm özellikleri ile uyum sağlamaktadırlar. Serbest üfleme tekniğinde, yeşil ve yeşil tonlarında cam hamurundan yapılmış, Geç Antik Dönem kontekstini tamamlayan, örnekler MS 5. yüzyıl ortaları 6. yüzyılın ilk yarısına tarihlenmektedir.

1e- Ağız Kenarında Dalgalı Biçimde Cam Bant Bulunan Kase ve Tabaklar (Fig. 6, Nr. 22-25); Bir önceki formda olduğu gibi, ağız kenarına cam bant sarılır ve bu bant, belirli aralıklarla bir pens yardımıyla çekilerek, yukarıdan bakıldığında dalgalı bir form kazandırılır. Yine yukarıdan bakıldığında, bant üzerindeki dalgalarda pens izleri oldukça belirgindir. Bu grupta ince bantlı ve bant pens ile basılara içte ve dışta boşluk oluşturmuştur. Açık zeytin yeşili cam hamurundan ve serbest üfleme tekniğinde yapılmıştır. Benzerleri nadir olan ya da kullanımı belirli bölgelerde olan bu örnekler Roma'da Palatin tepesinde bir örnekte⁴⁴ görülmektedir. Doğu Akdeniz veya

³⁵ Baybo, 2009: 191, Fig. 23:12; Lightfoot, 1989: 95, No. 56f, Pl.7/5-6; Gençler, 2000: 287, Fig. 6, No. 81.

³⁶ Kanyak, 2009: 36-37, Fig. 20-21.

³⁷ Baybo, 2016: 48, D26-28.

³⁸ Isings, 1957: 61-62, Form 46c; Sternini, 2001: 25, Fig. 6. 22; Gençler, 2009: 72, Kat. Nr. 154-156; Baybo, 2016: 48, D-28.

³⁹ Gençler, 2009: 76.

⁴⁰ Vessberg, 1956: 196 Fig. 42 Nr. 15; Rützi, 1991: Form AR 88. 2 Nr. 1669-1671; Baybo, 2003: Kat. Nr. 299, Baybo, 2016: 47, T41.

⁴¹ Gençler, 2009: 206-207, Çiz. XVI, 171, 172, 174; Schwarzer, 2009a: 82, Taf. 2, 18 HS.

⁴² Gençler, 2009: 210, Çiz. XVI, 185; Schwarzer, 2009a: 82, Taf. 2, 22 FO.

⁴³ Gençler, 2009: 207, Çiz. XVI, 173, 175.

⁴⁴ Sternini, 1995: 248, Fig. 6.33-34; Sternini, 2001: 26, Fig. 8. 50-52.

Mısır üretimli fisto bezemeli olarak değerlendirilen⁴⁵ Knidos örnekleri, Louvre Müzesi⁴⁶, Patara, Troas⁴⁷, Kaunos⁴⁸ ve Elaiussa Sebaste'de⁴⁹ benzerleri bulunmaktadır. Benzerleri ve kontekste dayanarak MS geç 5. yüzyıl veya 6. yüzyıl başlarına tarihlemek mümkündür.

1f- Yüksek Ayaklı Büyük Kâse ve Tabaklar (Fig. 7, Nr. 26-34); 1a-1e olarak gruplandırılan kase ve tabakların benzerlerinden yola çıkarak ait olabileceği düşünülen kaideler Nr. 26-30, Foy tip 10c⁵⁰, Milavec ayaklı tabak⁵¹ ve Nr. 32-34⁵² grubuna dahil olan dekorsuz ve sade tabaklar, serbest üfleme ve kesme ile biçimlendirme tekniği ile yapılmış kaidelerdir. Çoğunlukla koyu yeşil, zeytin yeşili tonlarında cam hamurundan yapılmıştır. Yüksek ayaklı kaideler, oval oturma düzleminden kaide altına dik yükselen ve gövdeye genişleyen formdadır. MS erken 5.-6. yüzyıla tarihlenen Anadolu, Mısır, Suriye, İtalya ve Fransa'da iyi bilinen tabak kaideleri⁵³, İstanbul⁵⁴, Atina Agorası⁵⁵, Sardes⁵⁶, Slovenya⁵⁷, Kırım⁵⁸ gibi merkezlerde yaygın olarak karşımıza çıkan Knidos kaidelerinin benzerleri de MS 5. ya da 5. yüzyıl ortalarına tarihlenir.

1g-Yivli Halka Kaideli Kâseler (Fig. 8, Nr. 35-39); Roma Dönemi'nden itibaren özellikle Doğu Akdeniz yerleşimlerinde yaygın olarak karşılaşılan bir formdur. Düz oturma düzleminden gövdeye genişleyen formdadır. Kesme tekniği ile süslenmiş kaidelerin, Suriye, Sardis, İsrail, Ürdün gibi merkezlerde MS 2. yüzyıldan 7. yüzyıla kadar benzer örnekleriyle karşılaşılmaktadır⁵⁹. Sardes⁶⁰, Pergamon⁶¹, Troas⁶², Atina Agorası, Karanis⁶³, Kırım⁶⁴ gibi merkezler ile oldukça yakınlık gösteren Knidos kaideleri, Derin dışbükey, konik veya hafif dışa eğik duvarlara sahip taban halkası üzerine oturtulmuştur⁶⁵.

⁴⁵ Baybo, 2016: 47, B69-70, T41, P18.

⁴⁶ Arveiller-Dulong-Nenna, 2005: No.1270; Cuperis, 2009: PEC 031; Kondoleon, 2001: 195, Kat. 83; Harden, 1936: 97 III Nr. 2, Fig. 2g; von Saldern, 1974: 125, Kat. 164; von Saldern, 1980: Kat. Nr. 107; von Saldern, 1997: Kat. Nr. 164.

⁴⁷ Schwarzer, 2009a: 82, Taf. 2, 20 STR.

⁴⁸ Gençler Güray, 2010: 225, Çiz.1:1-4.

⁴⁹ Gençler, 2009: 75, Res. 47.

⁵⁰ Foy, 1995: 197, Pl. 7: 50.

⁵¹ Milavec, 2009: 290, (6-varia).

⁵² Isings, 1971: 43, Fig. 13, 21.

⁵³ Golofast, 2009: 312; Foy, 1995: 196; Weinberg-Goldstein, 1998: 58, Figs. 4-21, 145-150.

⁵⁴ Hayes, 1992: 402-403, Figs. 150, 6, 8, 3.

⁵⁵ Weinberg-Stern, 2009: Fig. 9, Pl.15, 156 (G 531)(Knidos Nr. 63), Fig. 11, Pl. 17, 171 (G 377), Fig. 16, 259 (G 80) (Knidos Nr. 36).

⁵⁶ von Saldern, 1980: Pl. 25, 467, (Nr. 63), Pl. 13, 470 (Knidos Nr. 66), Pl.13, 465, (Knidos Nr. 68).

⁵⁷ Milavec, 2009: 299, Pl. 2:12.

⁵⁸ Golofast, 2009: 332, Fig. 14: 21, 24. (Knidos Nr. 63, 64, 69).

⁵⁹ Clairmont, 1963: 92, Lev. IX. 390; von Saldern, 1980: 47-48, No. 246, Lev. 23; Davidson Weinberg, 1988: 58, Fig. 4.20.146, No. 146; Dussart, 1998: 68-69, No. BL.4222b1.18, Lev. 7; Meyer, 1988: 201-202, Fig. 9. L; Whitehouse, 2003: 135-136 ve 224, 1118.

⁶⁰ von Saldern, 1980: Pl. 13, 414.

⁶¹ Schwarzer, 2009b: 107, Taf. 2, 32 ASKL.

⁶² Schwarzer, 2009a: 83, Taf. 3, 38 FO.

⁶³ Harden, 1936: Pl.14, Nos. 221 ve 304.

⁶⁴ Golofast, 2009: 332, Fig. 14: 20.

⁶⁵ Harden, 1936: No.221 ff., 304, Pl.14.

Sardes'de⁶⁶, MS 3. yüzyıl veya erken 4. yüzyıl'a tarihlenirken Ising'e⁶⁷ göre MS geç 3.-4. yüzyıllara tarihlendirilir. Anadolu, Mısır, Suriye, İtalya ve Fransa'da bulunan örnekler MS 5. yüzyıl-erken 6. yüzyıla tarihlendirilir⁶⁸. İstanbul Saraçhane örnekleri MS 5. yüzyılın ikinci çeyreğine tarihlendirilir⁶⁹. Benzerlerinden ve kontektsten yola çıkarak Knidos örneklerini MS 5. yüzyıl ortalarına tarihlenmektedir.

1h-Diğer Kâse Kaideleri (Fig. 8, Nr. 40-42); Zeytin yeşili cam hamurundan serbest üfleme ile şekillenen, taban halkasını yapmadan önce sivri uçlu alet yardımı ile tabanı düzleştirilen ve kesme ile şekillenen kaideler gövdeye birleştirilmiştir. Nr.41-42, keskin oturma kaide düzleminden gövdeye dönüş yapmakta, Nr. 40, oval oturma düzleminden gövdeye yumuşak dönüş yapmaktadır. Nr. 41-42⁷⁰, kaseleri birbiri ile oldukça yakın iken Nr. 40⁷¹ daha farklı forma sahiptir. Nr. 41-42 örnekleri Atina Agorası'ndaki örneklerle form bakımında benzerlik içerisinde olup yapım teknikleriyle de uyum sağlamaktadır. Ancak Knidos Nr. 40-42 kâse kaideleri MS 5. yüzyılın ilk yarısına tarihlendirilir.

2- Bardak /Beher/Kadehler⁷²

Kadeh, beher, bardak veya kandil olarak değerlendirilen ve çift fonksiyonlu olarak kullanılan bu formlar MS 4.-5. yüzyıllarda oldukça yaygındır. Knidos cam kadeh/bardak/beherleri, ateşe tutulan bir alet yardımıyla içe veya dışa doğru hafif kalınlaştırılmış ağız kenarları ve yarı küresel, ters koni, silindir veya çan biçiminde gövdeye sahiplerdir⁷³. Knidos kadeh/bardak/beherleri, Olba⁷⁴, Sardes⁷⁵, Limyra⁷⁶, Zeugma⁷⁷ kazılarında bulunan örnekler ile oldukça benzerlik göstermektedir. 34 adet ağız-kenar veya kaide-kenar parçası bardak-beher-kadehler içerisinde değerlendirilmiştir. Bardak-beher-kadehler formlarına göre altı alt başlık altında incelenmiştir.

2a-Düz Ağız Kenarlı Çan Formlular (Fig. 9, Nr. 43-48); Isings⁷⁸ form 104a'ya dahil olan ağız çapı ve formu dolayısı ile çan veya konik olarak isimlendirilen Knidos örnekleri yuvarlatılmış ince dudak kenarından boyuna daralan tipik beher/kadeh örnekleridir. Mavi, mavimsi gri cam hamurundan serbest ve kalıba üfleme tekniğinde yapılan⁷⁹ Knidos bardak/beherleri, Doğu Akdeniz kökenlidir. MS 3.-4. yüzyıllarda yaygın⁸⁰ olarak karşımıza çıkan konik ağızlı bardak/beherler sıvı saklama kabı olarak işlev göstermektedir. Aynı tip

⁶⁶ von Saldern, 1980: 30, Pl. 22, 188.

⁶⁷ Isings, 1957: No. 39 (Late 3rd-4th).

⁶⁸ Foy, 1995: 196; Weinberg-Goldstein, 1998: 58, Figs. 4-21, 145-150.

⁶⁹ Hayes, 1992: 402-403, Figs. 150, 6, 8, 30.

⁷⁰ Weinberg-Stern, 2009: Pl. 23, 254 (G 341).

⁷¹ Weinberg-Stern, 2009: Pl. 23, 253 (G 343).

⁷² Gençler, 2009: 110, (çift fonksiyonlu kaplar).

⁷³ Antonaras, 2008: 93-106.

⁷⁴ Erten-Akkuş Koçak, 2017: 99, 101-105, Lev. 1-5.

⁷⁵ Antonaras, 2008: 93-106.

⁷⁶ Baybo, 2016: 87-88.

⁷⁷ Grossmann, 2013: 239-240, Fig. 58-59.

⁷⁸ Isings, 1957: Form 104a.

⁷⁹ Isings, 1957: 65.

⁸⁰ Isings, 1957: 127.

bardak/kadeh/beherler, ısıyla yuvarlatılmış ağız kenarları ve boyuna geçişteki daralma ile huni formundadır⁸¹. MS 4. yüzyıl ortalarında yaygın kullanımlı çan formlular, MS 5.-6. yüzyıl örneklerine göre ince dudak ve ince cidara sahiplerdir. Knidos çan formulu bardak/beher/kadehleri, Limyra⁸², Slovenya⁸³, Sardes⁸⁴, Sırbistan⁸⁵, Karanis⁸⁶, Elaiussa Sebaste⁸⁷, Royal Ontario Museum⁸⁸, Hierapolis, Lmyra⁸⁹ ve Tunus örneklerine benzemekte ve MS 4. yüzyıl ortaları, MS 5. yüzyıla tarihlenmektedir.

2b-Düz Ağız Kenarlı 'U' Formlular (Fig.9, Nr. 49-55);

Bardak/kadeh/beher veya kandil parçaları, konikal veya U form olarak isimlendirilen örnekler, mavimsi gri ya da yeşilimsi gri renklerinde cam hamurundan, serbest üfleme tekniğiyle üretilmişlerdir. Beher ağız parçaları yuvarlatılmış dudaktan gövdeye düz veya daralarak inen kürevi formdadır. Bardaklar, ince yuvarlatılmış dudak kenarından geniş huni şeklinde, kadehler ise yivli dudak kenarından gövdeye bardaklara göre yumuşak daralma söz konusudur. MS 4. yüzyılda yaygın Kıbrıs veya Suriye-Filistin beherlerinin ağız-kenar eğriliği⁹⁰ ile oldukça benzerliğinden dolayı Knidos beherleri ve kadehleri, Sardes⁹¹, Olba⁹², Labraunda⁹³ örnekleri ile yakınlık göstermektedir. Nr. 49-51 ve 53 beher, Nr. 55 kadeh formuna sahiptir. Nr. 55, Isings form 36'ya dahil olan kadeh ağız kenarı ateşe tutularak yuvarlatılmış veya katlanmış⁹⁴. Ağız kenarı belirgin ve sık yivlere sahip kadeh açık mavimsi gri cam hamurundan, üfleme tekniği ile şekillendirilmiştir. Marmaray, Yenikapı⁹⁵ kazılarında ele geçen kadehler ile benzerlik göstermektedir. MS 4. yüzyıl ila 6. yüzyıl arasında değişen örnekler, Knidos U formulu kadeh ve beherleri MS 5. yüzyıl ortalarına tarihlenmektedir.

2c-Beher/Bardak Kaideleri (Fig. 9, Nr. 56-61); Beher/bardak olarak değerlendirilen, Isings 106 ve 109 tipine dahil olan örnekler, zeytin yeşili renklerindedir. MS 4. yüzyıl sonları veya erken 5. yüzyıla tarihlen bu tip kaideler serbest üfleme ile taban rengini alır. Nr. 57-58⁹⁶, Doğu Akdeniz tipinde, silindirik formlar, MS 5. yüzyılın ikinci yarısına tarihlendirilmektedir⁹⁷. Nr. 60-61⁹⁸, Isings tip 28A'ya dahil olan mavimsi ve

⁸¹ Weinberg-Stern, 2009: Illustration 10, Pl. 22, 231-233.

⁸² Baybo, 2009: 191, Fig. 10.

⁸³ Milavec, 2009: 295, Fig. 14: 5, 6, (Kadeh ağız parçaları).

⁸⁴ von Saldern, 1980: Pl. 25, 28; von Saldern, 1980: No. 131 (Knidos Nr. 17-74).

⁸⁵ Krizanac, 2009: 282, Fig. 6:2.

⁸⁶ Harden, 1936: 194, 215.

⁸⁷ Gençler, 2000: 279, Pl. 5, 1.

⁸⁸ Hayes, 1975: Pl. 26, No. 420.

⁸⁹ Baybo, 2016: 61, Çiz. XXX, B-122.

⁹⁰ Auth, 1976: P.100, No.110; Oliver, Jr., 1980: P. 87f, Nos. 119-124.

⁹¹ von Saldern, 1980: Pl. 20, 8, Pl. 25, 472.

⁹² Erten-Akkuş Koçak, 2017: Lev. 5.

⁹³ Blid, 2009: 150, Fig. 10:11.

⁹⁴ Isings, 1957: 50, Form 36.

⁹⁵ Atik, 2009: 11, Fig. 4.

⁹⁶ Weinberg-Stern, 2009: Illustration 10, 389 (G 145); Krizanac, 2009: 283, Fig. 8: 1; Milavec, 2009: 298, Pl. 1:10; Lightfoot-Arslan, 1992: 183, 118.

⁹⁷ Ising, 1957: Form 135.

⁹⁸ Çakmaklı, 2007: 93, Lev. 14, No. 16; Gürler, 2000: 20 No: 20-32; Vessberg, 1952, Pl. VII No: 47; Krizanac, 2009: 284, Fig. 12: 1, 3.

yeşilimsi gri cam hamurundan serbest üfleme tekniğinde şekillenen konkav dipleri. Nr. 56⁹⁹, 57¹⁰⁰, 59¹⁰¹ örneklerin Atina Agorası, Kırım, Slovenya, Sırbistan, Pergamon ve Sardis'tekilere benzemekte ve MS 5. yüzyıl ilk yarısı veya ortalarına tarihlenmektedir.

2d- Bardak Kaideleri (Fig. 10, Nr. 62-64); Bardak olarak değerlendirilen, açık grimsi yeşil/zeytin yeşili cam hamurundan serbest üfleme tekniğinde yapılan boru şeklinde taban halkalı kaideler, Isings form 131'e dahil olan Kuzey Pontik yerleşim örnekleriyle benzemekte ve MS 4.-5. yüzyılın ilk yarısına tarihlenmektedir¹⁰². Pergamon ve Troas'da beher veya kâse, Kırım'da bardak olarak ele alınan Nr. 62¹⁰³, kaide altından tondo kısmına düz devam eden, geniş çaplı ve oturma düzleminin içi boş bırakılmıştır. Dış yüzeyde yivler yer almaktadır. Nr. 63-64¹⁰⁴, yeşil cam hamurundan serbest üfleme tekniğinde yapılan bardak kaidesi, oval yumru şeklinde oturma düzleminden gövdeye düz devam eden formdadır. MS 4. yüzyıla ait bobin kaideli bardaklar Mısır kökenlidir¹⁰⁵. Küresel gövdeli bardak olarak da bilinen örnekler, İstanbul'da MS 5. yüzyıl tabakasında¹⁰⁶, Güney İsrail, Kartaca, Suriye-Filistin'in bazı merkezlerinde, Rusya-Taman'da MS 4. yüzyıl'a ait mezarlarda benzerleri bulunmuştur¹⁰⁷. Sardes¹⁰⁸ kaseleri ve Kırım¹⁰⁹ bardaklarıyla da benzerlik gösteren Knidos örnekleri MS 5. yüzyıl ortalarına tarihlenmektedir.

2e-Kadeh/Beher Kaideleri (Fig. 10, Nr. 65-68); Benzer formda ve çift fonksiyonlu kaide parçaları kadeh ve beher kaideleri olarak Kadeh veya beher kaideleri olarak gruplandırılmıştır. Mavi, beyazımsı mavi, yeşil ve yeşil renk tonlarında cam hamurundan yapılmış sade örnekler, kesme ile biçimlendirilmiş veya kalıba üfleme tekniğinde yapılmışlardır. Nr. 66, 67 ters huni kaideler, Nr. 68 ters huni ve yivlendirilmiş formdadır. Knidos bardak/kadehleri, Pergamon kadehlerine yakın olup gövdeye saplı veya sapsız olarak bağlanmaktadır. Kaide gövde arası sapları uzun ve yumrulu, dar ve kısa, yumrulu ve kısa olarak ayrı üretilip gövde ile birleştirilir¹¹⁰. Nr. 65 kısa ve dar, Nr. 66-68 uzun ve yumrulu tipindedir. Nr. 66-67-68¹¹¹, 65¹¹² Sardes, İstanbul Saraçhane¹¹³, Atina Agorası veya Troas kadehleri ile benzemektedir. Mısır, Suriye, İtalya ve Fransa'da bulunan örnekler MS 5. yüzyıl-erken 6.

⁹⁹ von Saldern, 1980: Pl. 25, 474; Golofast, 2009: 327, Fig. 1:15.

¹⁰⁰ von Saldern, 1980: Pl. 27, 552.

¹⁰¹ Krizanac, 2009: 284, Fig. 12:5; Milavec, 2009: 298, Pl. 1:21; Golofast, 2009: 332, Fig. 14: 7.

¹⁰² Golofast, 2009: 312.

¹⁰³ Weinberg-Stern, 2009: Fig. 8, 136- (G 34), 138 (G 237).; von Saldern, 1980: Pl. 13, 414; Golofast, 2009: 332, Fig. 14:12; Schwarzer, 2009a: 83, Taf. 3, 50 UA; Schwarzer, 2009b: 108, Taf. 3, 51 SG; Isings, 1971: 91, Fig. 22, 255.

¹⁰⁴ Bakırer, 2009: 211, Fig. 8-10.

¹⁰⁵ Harden, 1936: 215.

¹⁰⁶ Hayes, 1992: 402, Fig. 150, 9.

¹⁰⁷ Golofast, 2009: 313.

¹⁰⁸ von Saldern, 1980: Pl. 13, 414.

¹⁰⁹ Golofast, 2009: 332, Fig. 14: 16.

¹¹⁰ Schwarzer, 2009: 92-93.

¹¹¹ von Saldern, 1980: Pl. 20, 235; Weinberg-Stern, 2009: Fig. 16, Pl. 23, 261 (G 410).

¹¹² von Saldern, 1980: Pl.13, 414; Golofast, 2009: 332, Fig. 14:20; Schwarzer, 2009a: 83, Taf. 3, 38 FO; Schwarzer, 2009b: 107, Taf. 2, 32 ASKL.

¹¹³ Hayes, 1992: 402-403, Figs.150, 6, 8, 30.

yüzyıla tarihlendirilir¹¹⁴. Benzerlerinden yola çıkarak Knidos örneklerini MS 5. yüzyıl ortalarına tarihlenmektedir.

2f- Kadeh Kaideleri (Fig. 10, Nr. 69-76); Knidos kadehleri, Geç Antik Dönem'in tipik kaide içi boş bırakılan ters huni formlu, gövde alçak bir sap ile disk şeklindeki kaideye bağlanmaktadır. Nr. 72-73 konik kaideli ve katlanarak oluşturulan tip, Çakmakçı tarafından "Tip A1b", Nr. 71, 75, 76 konik, içi boş kaideler "Tip A1c" olarak adlandırılmaktadır¹¹⁵. Tip 1: Nr. 69¹¹⁶-71, masif ve konik halka kaide formunda oturma düzlemi yuvarlatılmış tabanlıdır. Ters huni tipinde ve serbest üfleme tekniğinde yapılmış, mavimsi gri ile grimsi zeytin renkindedir. Tip 2: Nr. 72-73, konik halka kaideli, oturma düzlemi yuvarlatılmış ve içi boş bırakılmıştır. Çan formlu, serbest üfleme tekniğinde ve mavimsi gri rengindedir. Tip 3: Nr. 74-75-76, düz oturma düzleminde gövdeye daralan konik halka formundadır. Geniş kaide içi boşluğuna sahip ve basık çan formunda, dış yüzeyinde yiv yer almaktadır. Serbest üfleme tekniğindeki kaideler, grimsi zeytin rengindedirler. MS 4.-5.yüzyıl örnekleri¹¹⁷, tip 1 Nr. 69-71¹¹⁸, tip 2 Nr. 72-74¹¹⁹ ve tip 3 Nr. 74-76¹²⁰; Atina Agorası, Sardes, Olba, Anemirum, Soli Pompeipolis, Patara, Parion örnekleri ile benzerlik göstermekte ve MS 5. yüzyılın ikinci yarısına tarihlenmektedir.

3- Şişe ve Sürahiler

16 adet ağız-kenar veya kaide-kenar parçası şişe ve sürahiler içerisinde değerlendirilmiştir. Şişe ve sürahiler formlarına göre üç alt başlık altında incelenmiştir.

3a-Konik-Huni Ağızlı Şişeler (Fig. 11, Nr. 77-83)¹²¹; Üfleme tekniğinin ortaya çıkması ile yaygın olarak üretimine başlanan şişeler, kalıba üfleme ve serbest üfleme tekniğinde yapılmıştır. MS 5. yüzyıla kadar üretimi devam eden cam şişeler küresel, oval, köşeli, konik ve çan gibi gövde şekillerine sahiptir¹²². İki farklı teknikte üretilebilen bu şişelerden serbest üfleme tekniğinde üretilenler, kalıba üflenene göre daha kalın cidarlıdır ve gövde kenarları ile tabanlar bastırılarak düzleştirilmiştir¹²³. Knidos şişeleri, üç tipten oluşmaktadır. Nr. 77¹²⁴-78¹²⁵, yuvarlatılmış kalın ağız kenarından boyuna

¹¹⁴ Foy, 1995: 196; Weinberg-Goldstein, 1998: P. 58, Figs. 4-21, 145-150.

¹¹⁵ Çakmakçı, 2009: 53, 62, Tab. 3.

¹¹⁶ Whitehouse, 2003: 137 ve 224, 1122.

¹¹⁷ Milavec, 2009: 298, Pl. 1-32.

¹¹⁸ Weinberg-Stern, 2009: Illustration 10, 347 (G 313); von Saldern, 1980: Pl. 24, 351; Golofast, 2009: 333, Fig. 16: 6; Schwarzer, 2009a: 83, Taf. 3, 41 FO; Canav Özgümüş, 2009: 19, Fig. 11.

¹¹⁹ von Saldern, 1980: Pl. 23, 15-17; Erten-Akkuş Koçak, 2017: Lev. 1, Olba Tip 1a; Ising, 1957: 139, 111; Weinberg-Stern, 2009: Fig. 20, Pl. 31, 348 (G 316)-353, (G573); Stern, 1985: 45, Fig. 3; Gençler Güray, 2010: 226, Çiz. 4:3; Krizanac, 2009: 283, Fig. 8:6; Milavec, 2009: 298, Pl. 1: 35; Çakmakçı, 2009: 61, Tab. 1, Type Aa.

¹²⁰ Erten-Akkuş Koçak, 2017: Lev. 2, Olba Tip 1b; Baybo, 2003: Çiz. 54/316, 320 Çiz. 55/322, 327; Kasapoğlu-Özdemir, 2012: 162 Res. 212; Krizanac, 2009: 283, Fig. 8: 5; Milavec, 2009: 298, Pl. 1: 29; Çakmakçı, 2009: 65, Tab. 8, Type B2b; Schwarzer, 2009a: 83, Taf. 3, 40 STR; Baybo, 2016: 87, Çiz. XXXVIII, B-244, Çiz. LIV, D-207.

¹²¹ Isings, 1957: 63, Form 50a ve 104a.

¹²² Akkurnaz, 2011: 53.

¹²³ Harden, 1936: 239.

¹²⁴ Baybo, 2016: Çiz. XV, Y-140, Çiz. LXXVI, T-159; Rütli, 1991: Form AR 148, Nr. 2454.

belirgin geçiş ve boyuna daralan formda Nr. 79¹²⁶-80 açık yeşilimsi gri cam hamurundan üfleme tekniğinde yapılan örnekler, yuvarlatılmış kısa-kalın dudaktan dar kısa boyuna geçmektedir. Nr. 83¹²⁷, açık grimsi cam hamurundan üfleme tekniğindeki içe dönük ağız kenarlı ve gövdeye daralan formdadır. Nr. 81 ve 82¹²⁸, açık yeşilimsi gri cam hamurundan, kalıba üfleme tekniğinde¹²⁹ yapılan ve Isings form 104a'ya dahil olan huni şeklinde ağız kenarlı ve yuvarlatılmış ince dudak kısmından boyuna daralan tipik şişeler arasındadır. Limyra¹³⁰, Slovenya, Kırım ve İasos örnekleri Nr. 81 ve 82 ile oldukça yakınlık göstermektedir. Konik-Huni Ağızlı Şişeler Nr. 78-83, ağız formlarında farklılık olan örneklerin benzer örnekleri Limyra, Sardis, Saraçhane, İasos, Yenikapı, Serbia, Crimea, Afyon ve Kahramanmaraş müzelerinde görülen örneklerle benzerlik göstermektedir. Yapım tekniği ve form bakımından oldukça yakın olan bu merkezlerdeki örneklerin tarihlendirilmeleri MS 4.-5. yüzyıl iken Knidos Geç Antik Dönem kaplardan biri olan sıvı saklama şişeleri de MS 4. yüzyıl sonları ve 5. yüzyıla tarihlenmektedir¹³¹.

3b-Şişe/Sürahi Kaideleri (Fig. 11, Nr. 84-87); Zeytin yeşili renklerindeki kaideler şişe/sürahi olarak değerlendirilmiştir. Roma Dönemi Kıbrıs şişelerine benzeyen Nr. 84-85¹³², Isings form 50'ye dahil olan, açık zeytin ve açık mavi renk cam hamurundan serbest üfleme tekniğinde şekillenen, düz oturma düzlem ve konkav dipli kaidelerdir. Uşak ve Afyon müzesinde¹³³ yer alan şişe/sürahiler ile oldukça yakınlık göstermektedir. Nr. 86¹³⁴ ve 87¹³⁵, düz tabandan gövdeye doğru genişleyen, açık mavimsi gri cam hamurundan serbest üfleme tekniğinde şekillenen kaide küçük çaplı ve konkav diplidir. Atina Agorası kaideleri ile benzerlik göstermektedir. Şişe/sürahi Knidos örnekleri benzerlerinden ve kontektsten yola çıkarak MS 4. yüzyıl sonları ile MS 5.yüzyıl başı/ortalarına tarihlendirilmektedir.

¹²⁵ Baybo 2016, çiz. XV, Y-144. çiz. LXXV, T-138; Erdman 1977, nr.414, Lightfoot-Arslan 1992, 177, 112; Whitehouse, 2003: 141 ve 225, 1132.

¹²⁶ Atik, 2009: 10, Figs. 46.

¹²⁷ Krizanac, 2009: 282, Fig. 5:1.

¹²⁸ Güneş, 2009: 252, Fig. 6a-b; Contardi, 2009: 132, Figs. 22; Golofast, 2009: 329, Fig. 6:2; Harden, 1936: 194. 215; Hayes, 1975: Pl. 26, No. 420; Oliver, 1980: No. 188; von Saldern, 1980: No. 131; Baybo, 2016: Çiz. XLVIII, D-85; Lightfoot-Arslan, 1982: 122, No. 69; Lightfoot-Arslan, 1992: 139, 83; von Saldern, 1980: 71-72, Pl. 26, 48.

¹²⁹ Isings, 1957: 65.

¹³⁰ Baybo, 2016: 61, B-122.

¹³¹ von Saldern, 1980: 72-73, Fig. 26, 502, 504; Hayes, 1992: 402, No. 13; Gençler, 2000: 237-238, Fig. 3. 48, Lev. 5; Erten, 2000: 171-176, Lev. 35-40; Baybo, 2003: Kat. Nr. 77-80; Gençler, 2004: 65, Res. 14; Gençler, 2009: 85, Kat. Nr. 201-211.

¹³² Çakmaklı, 2007: 101-102, No. 24; Allen, 1998: 33 No: 3; Özet, 1998: 111 No: 71; Krizanac, 2009: 282, Fig. 4, 3; Baybo, 2016: Y-163; Lightfoot-Arslan, 1992: 119, 66-68; von Saldern, 1980: 87, Pl. 28, 647.

¹³³ Lightfoot, 1989: Fig. 7, No. 4.

¹³⁴ Weinberg-Stern, 2009: Fig. 10, Pl. 16, 161 (G 292); Golofast, 2009: 332, Fig. 14: 1; Fünfschilling, 2009: 388, fig. 3, 5.

¹³⁵ Krizanac, 2009: 282, Fig. 8, 1; Milavec, 2009: 298, Pl. 1, 19; Fünfschilling, 2009: 388, Fig. 3, 16; Gençler Güray, 2010: 226, Çiz. 4: 12; Lightfoot-Arslan, 1992: 135, 82; von Saldern, 1980: 71-72, Pl. 26, 48.

3c- Sürahi Kaideleri (Fig. 11, Nr. 88-92); Dairesel yivlendirilmiş sürahilerin¹³⁶, benzerleri Balkanlarda birçok atölyede, Suriye-Filistin bölgesinde nadir görülmektedir¹³⁷. Yaygın kullanımlı kapların Kartaca ve Ostia'da MS 5. yüzyıla, Doğu Akdeniz'de ise MS 5. yüzyılın ilk yarısına tarihlenmektedir¹³⁸. Sardes¹³⁹, Atina Agorası¹⁴⁰, Kırım¹⁴¹, Limyra¹⁴² gibi merkezler ile benzerlik gösteren Knidos sürahileri, serbest üfleme, kalıba üfleme teknikleriyle yapılarak kesme tekniğiyle kaideler biçimlendirilmiştir. Sarımsı kahve veya sarımsı yeşil tonlarında cam hamurundan sade-dekorsuz olarak yapılmış ve servis kapları olarak kullanılmıştır. Nr. 88, 89-92, oval tabandan dik yükselen içte ve dışta yivlendirilen ve yüksek konik kaidelerdir. Gövdeleri oldukça ince cidarlıdır. Benzerleri ve konteksti dikkate alındığında MS 5. yüzyılın ilk yarısına tarihlenmektedir.

4-Kandiller (Fig.11, Nr. 93-95)

3 adet kaide-kenar parçası kandiller içerisinde değerlendirilmiştir. Knidos kandilleri, hafif dışbükey, kısa taban topuzuna sahiptir. Beher şeklindeki cam kandillerin benzerleri beher veya beher-kandil olarak değerlendirilse de Yakın Doğu'daki örnekler kandil olmasını destekler niteliktedir¹⁴³. Isings Form 106 d'de yer alan konik formluların doğu örneklerinde dipte bir nokta ile sonlandığı¹⁴⁴, isimlendirme de yaşanan kararsızlık nedeniyle beher kandilleri olarak tanımlanmaktadırlar. Tabanının şekli dolayısıyla yere oturamamasından yola çıkarak kandil olarak tanımlanmış, hatta aynı nedenle bir şamdana oturtulduğu da düşünülmektedir¹⁴⁵. Geç Antik kandilleri, Doğu Akdeniz'de MS 4. yüzyıldan bilinen koni biçimli kandiller, Sicilya ve Güney Fransa'da 5. yüzyılda bilinmektedir. Efes'te ısı ile yuvarlatılarak şekillendirilmiş topuz tabanlı kandiller MS 5. yüzyılın ilk yarısına, Atina'daki konik kandiller, saklama şişeleri olarak kullanıldığı düşünülmüş ve MS 6. yüzyıl ortalarına tarihlendirilmiş¹⁴⁶, Kırım'da damla gövdeli kandil olarak değerlendirilen, Limyra'da¹⁴⁷ nokta dipli kandil benzerlerinden MS 6. yüzyıl ortaları veya 7. yüzyıla tarihlendirilmiştir¹⁴⁸.

Nr. 93-95, Açık grimsi zeytin-yeşil cam hamurundan yapılan kısa, halka kaideler, düz oturma düzleminden gövdeye keskin geçişli ve kaideden gövdeye genişleyen formdadırlar. Knidos örneklerini de kandil olarak değerlendirilmektedir. Bu da cam kandil örneklerinde olduğu gibi kalın cidarlı, dar çaplı olması ve kandillerin dip kısımları gibi küt formda olması nedeniyle

¹³⁶ Golofast, 2009: 313-314.

¹³⁷ Weinberg-Goldstein, 1988: P. 58-59, Figs. 4-22, 152, 153, 155; Golofast, 2009: 313.

¹³⁸ Foy, 1994: 213, Figs. 159, 124-126; Whitehouse, 2003: 152 ve 229, 1157.

¹³⁹ von Saldern, 1980: Pl. 22, 196.

¹⁴⁰ Weinberg-Stern, 2009: Pl. 23, 262 (G 617).

¹⁴¹ Golofast, 2009: 332, Fig. 14:19.

¹⁴² Baybo, 2016: Çiz. LXXXIV, T-268.

¹⁴³ von Saldern, 1980: 52, Type 4.

¹⁴⁴ Isings, 1957: Form 106d.

¹⁴⁵ Baybo, 2016: 79.

¹⁴⁶ Weinberg-Stern, 2009: 153.

¹⁴⁷ Baybo, 2016: 79, P-144.

¹⁴⁸ Golofast, 2009: 308, Figs. 9, 5-11.

kandil olarak incelenmiştir. Iasos, Anemurium, Tarsus, Ephesus, Xanthus, Bergama¹⁴⁹, Elause Sebaste¹⁵⁰, Patara¹⁵¹ ve Kartaca örnekleri Nr. 57-59¹⁵²'e benzemektedir. Knidos kandilleri Sardes¹⁵³, Atina Agorası¹⁵⁴, Sırbistan¹⁵⁵ ve Kırım'da¹⁵⁶ bulunan konikal cam kandilleri ve kontekstti göz önüne alındığında Knidos cam kandil kaideleri MS 5.-6. yüzyıl ortalarına tarihlendirilir.

Değerlendirme ve Sonuç

Knidos Liman Caddesi Kompleksi'nde tespit edilen cam buluntuların neredeyse tamamı, mekanların son kullanım evresi ile ilişkili kontekstlerde gün yüzüne çıkartılmıştır. Mavi ve yeşil tonlarında cam hamurundan yapılan kapların, serbest üfleme, kalıba üfleme ve kesme ile biçimlendirme yöntemleri kullanılmış iki grup içerisinde sadece cam ipi ve cam bantları ile bezenmiştir. Knidos cam kapları gerek teknik gerek form olarak Karia Bölgesi'ndeki buluntu merkezleri ve diğer buluntu merkezlerindeki örneklerle de oldukça benzerlik göstermektedir. Ayrıca, Knidos Liman Caddesi Kompleksi'nde bulunan cam buluntuların çoğunun form bakımından Suriye-Filistin veya Kıbrıs kökenli olduğu, bir kısmının ise Doğu Akdeniz'de iyi bilinen tipik örnekler arasında yer aldığı görülmektedir. Knidos'taki cam üretimi ile ilgili henüz elimizde yeterli bilgi bulunmamaktadır. Kentin ada bölümü Kap Krio teraslarında sürdürülen kazı çalışmalarında tespit edilen ham cam topakları burada cam üretimini gösterecek kadar çok sayıda değildir. Ancak bahsi geçen bu ham cam topaklarının renk ve yapıları diğer cam buluntularıyla büyük benzerlik gösterir¹⁵⁷. Cam kap tipolojisinde Knidos örnekleri, Isings (Form 118, 46c, No. 39, 104a, 36, 106-109, 131,50, 106d), Foy (10c) ve Çakmakçı (Tip A1a-1b) tarafından belirlenen form ve tipleri ile oldukça uyum sağlamaktadır.

Knidos'un sosyal, dini ve ticari açıdan en önemli bölgelerinden biri olan Liman Caddesi, Knidos'un yeniden planlandığı MÖ 4. yüzyıl ortasından terk edildiği MS 7. yüzyıl ortalarına kadar, neredeyse kesintisiz bir şekilde kullanıldığı bilinmektedir. Bu önem ve yoğun kullanıma dair izler cadde ve caddenin etrafındaki yapılarda kesintisiz bir şekilde izlenebilmektedir. Hiç şüphesiz bu değişim ve kesintisiz kullanım en iyi Liman Caddesi Kompleksi'nde takip edilebilmektedir. Komplekste yapılan kazı çalışmaları sonrası açığa çıkartılan seramik, sikke ve son olarak cam buluntularında gösterdiği gibi, Liman Caddesi Kompleksi'nin son kullanım evresi MS 4. yüzyıl ile MS 7. yüzyıl ortaları ya da biraz sonrasına dek kullanıldığını göstermektedir.

¹⁴⁹ Schwarzer, 2009b: 107, Taf. 2, 31 SG.

¹⁵⁰ Gençler, 2009: 99.

¹⁵¹ Baybo, 2003: Kat. Nr. 365-366.

¹⁵² Contardi, 2009: 130, Figs. 4; Olcay, 2001: Fig. 4, d; Stern, 1985: 46-47, Fig. 3; Sternini, 1999: 85, Fig. 5,57; Foy, 2007: 241-244, Figs. 16, 11 ve 17, 7 ve 10; Harden, 1968: 80, Fig. 2, d.

¹⁵³ von Saldern, 1980: Pl. 23, 287-288-289.

¹⁵⁴ Weinberg-Stern, 2009: Pl. 33, 368 (G 335).

¹⁵⁵ Krizanac, 2009: 282, Fig. 4: 3

¹⁵⁶ Golofast, 2009: 331, Fig. 10, Fig. 11, Fig. 9: 5, 6, 9.

¹⁵⁷ Doksanaltı, 2006: 797 – 798.

Çalışılan Knidos cam kaplarının tam formunu göstermek adına benzer örneklerden yola çıkarak form restitüsyon önerileri sunulmuştur (Fig. 12: 96-100, Fig. 13: 101-105, Fig. 14: 106-109).

Katalog¹⁵⁸

1-Tabak ve Kaseler

1a- Yivli Yayvan Formlu Kaseler (Fig. 4, Nr. 1-4)

- Nr. 1:** Ölçüleri; Y: 1.4 cm. AÇ: 14 cm. Renk: (Gley1 7/10 Y, light greenish gray).
- Nr. 2:** Ölçüleri; Y: 1.5 cm. AÇ: 16.2 cm. Renk: (Gley1 7/5 GY, light greenish gray).
- Nr. 3:** Ölçüleri; Y: 1.7 cm. AÇ: 17.6 cm. Renk: (Gley1 7/5G-/1, light greenish gray).
- Nr. 4:** Ölçüleri; Y: 2.6 cm. AÇ: 16.4 cm. Renk: (Gley1 7/5GY, light greenish gray).

1b- Ağız Kısmı Tüp Biçimli Tabaklar (Fig. 4, Nr. 5-6)

- Nr. 5:** Ölçüleri; Y: 0.9cm. AÇ: 16.4 cm. Renk: (10Y-5GY 3/4, dark olive green).
- Nr. 6:** Ölçüleri; Y: 0.7cm. AÇ: 26.4 cm. Renk: (10Y-5GY 6/2, light grayish olive).

1c- Dışa Çekik ve Yuvarlatılmış Ağızlı Tabaklar (Fig. 4, Nr. 7-9)

- Nr. 7:** Ölçüleri; Y: 1 cm. AÇ: 28.6 cm. Renk: (Gley1 7/5G-/1, light greenish gray).
- Nr. 8:** Ölçüleri; Y: 1.8 cm. AÇ: 24 cm. Renk: (Gley1 7/10Y, light greenish gray).
- Nr. 9:** Ölçüleri; Y: 2.2 cm. AÇ: 30 cm. Renk: (Gley1 7/10 Y, light greenish gray).

1d- Ağız Kenarında Kalın Cam Bant Bulunan Kase ve Tabaklar (Fig. 5, Nr. 10-21)

- Nr. 10:** Ölçüleri; Y: 0.9 cm. AÇ: 8 cm. Renk: (10Y 5GY 5/2, grayish olive).
- Nr. 11:** Ölçüleri; Y: 1.2 cm. AÇ: 9.6 cm. Renk: (Gley1, 7/5GY, light greenish gray).
- Nr. 12:** Ölçüleri; Y: 1.7 cm. AÇ: 11.8 cm. Renk: (10Y-5GY 6/4, pale olive).
- Nr. 13:** Ölçüleri; Y:1.2cm. AÇ: 24.4 cm. Renk: (5GY 5/3, olive).
- Nr. 14:** Ölçüleri; Y: 1 cm. AÇ: 21.2 cm. Renk: (5Y 6/4, paleolive).
- Nr. 15:** Ölçüleri; Y:1.3 cm. AÇ: 15 cm. Renk: (10Y-5GY 5/2, grayish olive).

¹⁵⁸ Nr. Numara, Fig.: Figür, Y. Yükseklik, AÇ: Ağız Çapı, KÇ: Kaide Çapı.

- Nr. 16:** Ölçüleri; Y:1.4 cm. AÇ: 23.2 cm. Renk: (Gley2, 7/10B, light greenish gray).
- Nr. 17:** Ölçüleri; Y:1.4 cm. AÇ: 18.4 cm. Renk: (5Y 6/4, pale olive).
- Nr. 18:** Ölçüleri; Y:1.1 cm. AÇ: 16 cm. Renk: (5Y 6/4, pale olive).
- Nr. 19:** Ölçüleri; Y: 1.1 cm. AÇ: 13 cm. Renk: (5Y 6/4, pale olive).
- Nr. 20:** Ölçüleri; Y: 1.2 cm. AÇ: 21.2 cm. Renk: (5Y 6/4, pale olive).
- Nr. 21:** Ölçüleri; Y: 1.1 cm. AÇ: 16 cm. Renk: (5Y 6/4, pale olive)

1e- Ağız Kenarında Dalgalı Biçimde Cam Bant Bulunan Kase ve Tabaklar (Fig. 6, Nr. 22-25)

- Nr. 22:** Ölçüleri; Y: 1 cm. AÇ: 22 cm. Renk: (5Y 6/4, pale olive).
- Nr. 23:** Ölçüleri; Y: 1 cm. AÇ: 11 cm. Renk: (10Y-5GY 6/4, pale olive).
- Nr. 24:** Ölçüleri; Y: 0.6 cm. AÇ: 5.2 cm. Renk: (10Y-5GY 6/4, pale olive).
- Nr. 25:** Ölçüleri; Y:1 cm. AÇ: 29.2 cm. Renk: (10Y-5GY 6/4, pale olive).
- Nr. 26:** Ölçüleri; Y: 2.6 cm. KÇ: 23.4 cm. Renk: (10Y-5GY 6/2, light greenish olive).

1f- Yüksek Ayaklı Büyük Kase ve Tabaklar (Fig. 7, Nr. 26-34)

- Nr. 27:** Ölçüleri; Y: 2.2 cm. KÇ: 14.8 cm. Renk: (10Y-5GY 6/2, light greenish olive).
- Nr. 28:** Ölçüleri; Y: 2 cm. KÇ: 10 cm. Renk: (Gley1 7/5 GY, light greenish gray).
- Nr. 29:** Ölçüleri; Y: 2 cm. KÇ: 20.8 cm. Renk: (10Y-5GY 6/2, light greenish olive).
- Nr. 30:** Ölçüleri; Y: 1.9 cm. KÇ: 15.4 cm. Renk: (10Y-5GY 5/2, grayish olive).
- Nr. 31:** Ölçüleri; Y: 1.2 cm. KÇ: 14.6 cm. Renk: (10Y-5GY 6/2, light greenish olive).
- Nr. 32:** Ölçüleri; Y: 1.3 cm. KÇ: 5.4 cm. Renk: (10Y-5GY 6/2, light greenish olive).
- Nr. 33:** Ölçüleri; Y: 1.1 cm. KÇ: 5.4 cm. Renk: (Gley1 7/10 Y, light greenish gray).
- Nr. 34:** Ölçüleri; Y: 1.5 cm. KÇ: 6.2 cm. Renk: (Gley1 7/10 Y, light greenish gray).

1g- Yivli Halka Kaideli Kaseler (Fig. 8, Nr. 35-39)

- Nr. 35:** Ölçüleri; Y: 2.4 cm. KÇ: 14.4 cm. Renk: (Gley1 7/5GY, light greenish gray).
- Nr. 36:** Ölçüleri; Y: 1.4 cm. KÇ: 7.4 cm. Renk: (Gley1 7/10 Y, light green).
- Nr. 37:** Ölçüleri; Y: 1.7 cm. KÇ: 5 cm. Renk: (5Y 5/4, olive).
- Nr. 38:** Ölçüleri; Y: 1.6 cm. KÇ: 5.2 cm. Renk: (5Y 6/4, pale olive).

Nr. 39: Ölçüleri; Y: 1.5 cm. KÇ: 5 cm. Renk: (Gley1 7/10 Y, light green).

1h-Diğer Kase Kaideleri (Fig. 8, Nr. 40-42)

Nr. 40: Ölçüleri; Y: 1 cm. KÇ: 3 cm. Renk: (Gley1 7/5GY, light greenish gray).

Nr.41: Ölçüleri; Y: 0.6 cm. KÇ: 3.8 cm. Renk: (Gley1 7/5 GY 6/1, light greenish gray).

Nr. 42: Ölçüleri; Y: 0.8 cm. KÇ: 3.6 cm. Renk: (Gley1 7/5 GY, light greenish gray).

2-Bardak /Beher/Kadehler

2a-Düz Ağız Kenarlı Çan Formlular (Fig. 9, Nr. 43-48)

Nr. 43: Ölçüleri; Y: 1.5 cm. AÇ: 5.8cm. Renk: (Gley1 7/10 Y, light green).

Nr. 44: Ölçüleri; Y: 2.2 cm. AÇ: 6.2 cm. Renk: (10Y-5GY 6/2, light grayish green).

Nr. 45: Ölçüleri; Y: 1.8 cm. AÇ: 7 cm. Renk: (Gley2 8/5B, bluish gray).

Nr. 46: Ölçüleri; Y: 2 cm. AÇ: 7.2 cm. Renk: (Gley2 8/5B, bluish gray).

Nr. 47: Ölçüleri; Y: 1 cm. AÇ: 6.8 cm. Renk: (Gley2 8/1 5B, light bluish gray).

Nr. 48: Ölçüleri; Y: 1.3 cm. AÇ: 8 cm. (Gley2 8/ 5B, bluish gray).

2b- Düz Ağız Kenarlı 'U' Formlular (Fig. 9, Nr. 49-55)

Nr. 49: Ölçüleri; Y: 1.7 cm. AÇ: 7.2 cm. Renk: (Gley2 8/5B, bluish gray).

Nr. 50: Ölçüleri; Y: 2.7 cm. AÇ: 9 cm. Renk: (Gley1 7/10 Y, Light greenish gray).

Nr. 51: Ölçüleri; Y: 2.4 cm. AÇ: 10.4 cm. Renk: (Gley2 8/5B, light grayish gray).

Nr. 52: Ölçüleri; Y: 2.9 cm. AÇ: 7 cm. Renk: (Gley1 7/10 Y, light green).

Nr. 53: Ölçüleri; Y: 1.5 cm. AÇ: 6.8 cm. Renk: (Gley2 8/1 5B, light bluish gray).

Nr. 54: Ölçüleri; Y: 1.6 cm. AÇ: 8.6 cm. Renk: (Gley2 7/5 BG, bluish gray)

Nr. 55: Ölçüleri; Y: 3.3 cm. AÇ: 5.4 cm. Renk: (Gley2 8/5B, bluish gray).

2c-Beher/Bardak Kaideleri (Fig. 9, Nr. 56-61)

Nr. 56: Ölçüleri; Y: 4.7cm. KÇ: 6.8 cm. Renk:(10 Y-5GY 6/2, light grayish olive).

Nr. 57: Ölçüleri; Y: 1.1cm. KÇ: 5.6 cm. Renk: (White N79, 10 YR 8/1).

Nr. 58: Ölçüleri; Y: 0.7cm. KÇ: 3.4 cm. Renk: (Gley2 7/5B, light bluish gray).

Nr. 59: Ölçüleri; Y: 1.3cm. KÇ: 3 cm. Renk:(10Y- 5GY 6/2, light grayish olive).

Nr. 60: Ölçüleri; Y: 0.6cm. KÇ: 5.6 cm. Renk: (Gley2 7/5B, light bluish gray).

Nr. 61: Ölçüleri; Y: 0.3cm. KÇ: 5.2 cm. Renk:(Gley1 7/10 Y, light greenish gray).

2d- Bardak Kaideleri (Fig. 10, Nr. 62-64)

Nr. 62: Ölçüleri; Y: 0.9 cm. KÇ: 5.6 cm. Renk: (10Y-5GY 6/2, light grayish olive).

Nr. 63: Ölçüleri; Y: 0.6 cm. KÇ: 5 cm. Renk: (Gley2 7/5 BG, light bluish gray).

Nr. 64: Ölçüleri; Y: 0.9 cm. KÇ: 4.6 cm. Renk: (Gley2 7/5 BG, bluish gray).

2e-Kadeh/Beher Kaideleri (Fig. 10, Nr.65-68)

Nr. 65: Ölçüleri; Y: 2.1 cm. KÇ: 5 cm. Renk: (10Y-5GY 6/2, light grayish green).

Nr. 66: Ölçüleri; Y: 1.4 cm. KÇ: 6.4 cm. Renk: (5Y 6/2, light tolive gray).

Nr. 67: Ölçüleri; Y: 1.3cm. KÇ: 7.4 cm. Renk: (Gley2 8/1, light bluish gray).

Nr. 68: Ölçüleri; Y: 1.1cm. KÇ: 5.6 cm. Renk: (5Y 6/4, pale olive).

2f- Kadeh Kaideleri (Fig. 10, Nr.69-76)

Nr. 69: Ölçüleri; Y: 2.2cm. KÇ: 4 cm. Renk: (Gley2 7/5 BG bluish gray).

Nr. 70: Ölçüleri; Y: 2.4cm. KÇ: 4 cm. Renk: (Gley2 7/5 BG bluish gray).

Nr. 71: Ölçüleri; Y: 1.4cm. KÇ: 5.6 cm. Renk: (10Y-5GY, 6/2 light grayish olive).

Nr. 72: Ölçüleri; Y: 1.2cm. KÇ: 4.2 cm. Renk: (Gley2 7/5 BG bluish gray).

Nr.73: Ölçüleri; Y: 1.2cm. KÇ: 5 cm. Renk: (Gley2 7/5 BG bluish gray).

Nr. 74: Ölçüleri; Y: 1 cm. KÇ: 4.8cm. Renk: (10Y-5GY 6/2, light grayish olive).

Nr. 75: Ölçüleri; Y: 1 cm. KÇ: 5.8cm. Renk: (10Y-5GY 6/2, light grayish olive).

Nr. 76: Ölçüleri; Y: 2 cm. AÇ: 8.8cm. Renk: (10Y-5GY 6/2, light grayish olive).

3-Şişe ve Sürahiler**3a-Konik-Huni Ağızlı Şişeler (Fig. 11, Nr. 77-83)**

Nr. 77: Ölçüleri; Y: 1.6 cm. AÇ: 7 cm. Renk: (10Y-5GY 3/4, dark olive green).

Nr. 78: Ölçüleri; Y: 1.8 cm. AÇ: 7.4 cm. Renk: (10Y-5GY 3/4, dark olive green).

Nr. 79: Ölçüleri; Y: 2.8 cm. AÇ: 4.4 cm. Renk: (Gley1 7/5GY, light greenish gray).

Nr. 80: Ölçüleri; Y: 3.4 cm. AÇ: 5.6 cm. Renk: (Gley1 8/5G-/1, light greenish gray).

Nr. 81: Ölçüleri; Y: 2.4 cm. AÇ: 6.2 cm. Renk: (Gley2 7/10 B, light greenish gray).

Nr. 82: Ölçüleri; Y: 1.8 cm. AÇ: 3.6 cm. Renk: (Gley2 7/5 BG bluish gray).

Nr. 83: Ölçüleri; Y: 1.9 cm. AÇ: 7.4 cm. Renk: (Gley2 8/5B, light grayish gray).

3b-Şişe/Sürahi Kaideleri (Fig. 11, Nr. 84-87)

Nr. 84: Ölçüleri; Y: 0.9cm. KÇ: 4 cm. Renk: (5Y 6/4, pale olive).

Nr. 85: Ölçüleri; Y: 0.9cm. KÇ: 4.6 cm. Renk: (Gley2 7/5B, light bluish gray).

Nr. 86: Ölçüleri; Y: 1.3cm. KÇ: 3 cm. Renk: (Gley1 7/5 B, light bluish gray).

Nr. 87: Ölçüleri; Y: 2.4 cm. KÇ: 4 cm. Renk: (Gley1 7/10 Y, light green).

3c- Sürahi Kaideleri (Fig. 11, Nr. 88-92)

Nr. 88: Ölçüleri; Y: 1.6 cm. KÇ: 4.4 cm. Renk: (10Y- 5GY 6/2, light grayish olive).

Nr.89: Ölçüleri; Y: 2.2 cm. KÇ: 9 cm. Renk: (10Y-5GY 6/4, pale yellowish green).

Nr. 90: Ölçüleri; Y: 2.2 cm. KÇ: 9.2 cm. Renk: (5Y 6/2, light olive gray).

Nr. 91: Ölçüleri; Y: 2 cm. KÇ: 9.6 cm. Renk: (Gley1 7/5GY- 6/3, light greenish gray).

Nr.92: Ölçüleri; Y: 1.7 cm. KÇ: 9 cm. Renk: (5Y 6/3, pale olive).

4-Kandiller (Fig. 11, Nr. 93-95)

Nr. 93: Ölçüleri; Y: 1.4 cm. KÇ: 3.2 cm. Renk: (10Y-5GY 6/2, light grayish olive).

Nr. 94: Ölçüleri; Y: 1 cm. KÇ: 3.6 cm. Renk: (Gley1 7/5GY, light greenish gray).

Nr. 95: Ölçüleri; Y: 1.4 cm. KÇ: 3.8 cm. Renk: (10Y-5GY 6/2, light grayish olive).

Kaynakça

AKKURNAZ, F. B., 2016. *Eski Yunan ve Roma Kaplar-İşlevler*, İstanbul.

ALLEN, D., 1998. *Roman Glass in Britain*, Shire Archaeology No:76, 1998.

ANTONARAS, A. CH., 2008. "Glass lamp of roman and early christian periods. Evidence from The Thessaloniki Area" *Lychnological Acts 2, Trade And Local Production Of Lamps From The Prehistory Until The Middle Age* Ed.: Cristian- Aurel Roman Nicolae Gudea, Cluj-Napoca.

ARVEİLLER, V.,-DULONG -M. D., 2005. "Nenna, Les Verres Antiques". Vol. II. Paris 2005.

ATİK, Ş., 2009, "Late Roman/Early Byzantine Glass Finds from the Marmaray Rescue Excavation at Yenikapı in İstanbul, Late Antique / Early Byzantine Glass in the Eastern Mediterranean", Ed.: Ergun Lafli, İzmir, ss.1-16.

AUTH, S. A., 1976. *Ancient Glass at the Newark Museum*.

BAYBO, S., 2003. *Patara Kazıları'ndan (1989-2001) Ele Gecen Cam Eserler*, Antalya Üniversitesi - Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Antalya.

- BAYBO, S., 2005. "Glasfunde aus der 'Weststadt' in Limyra aus den Kampagnen 2002-2004", *Adalya 8 (2005)*, pp.211-239.
- BAYBO, S., 2009. "Late Antique/Early Byzantine Glass Vessels from Trench Q18 at Limyra: Excavation Seasons 2007-2009, Late Antique / Early Byzantine Glass in the Eastern Mediterranean", Ed.: Ergun Laflı, İzmir, ss.189-198.
- BAYBO, S., 2016. *Limyra Cam Buluntuları (1969-2012) ve Doğu Akdeniz Cam Ticareti*, Selçuk Üniversitesi - Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Konya.
- BLID, J., 2009. "Late Antique Glass in Sacred Context: A bagiasma at Carian Labraunda, Late Antique / Early Byzantine Glass in the Eastern Mediterranean", Ed.: Ergun Laflı, İzmir, ss.133-150.
- BRUNS-ÖZGAN, C., 2013. *Knidos Ergebnisse Der Ausgrabungen von 1996-2006*, İstanbul.
- BÜYÜKÖZER, A., 2020. "Knidos Kent Surları: Kap Krio Savunma Sistemi ve 56 Numaralı Kule (?)", *OLBA XXVIII*, 165 – 206.
- CANAV ÖZGÜMÜŞ Ö., 2009." Late Roman/Early Byzantine Glass from the Marmaray Rescue Excavations at Sirkeci", İstanbul, Ed.: Ergun Laflı, İzmir, ss. 17-24.
- CLAIRMONT, C. W., 1963. "The Excavations at Dura Europos". *Final Report 4 5. The Glass Vessels*, New Haven.
- CONTARDI, S., 2009. "Late Antique Glass from Iasos, Late Antique / Early Byzantine Glass in the Eastern Mediterranean", Ed.: Ergun Laflı, İzmir, ss.123-132.
- CUPERIS, P. E., 2009. *A Collection of Roman Glass*.
- CZURDA-RUTH, B. 2007, *Hanghaus 1in Ephesos. Die Glaser*, Vienna.
- ÇAKMAKÇI, Z., 2009. "A Typological Approach to the Glass Goblet Production from Late Antiquity to the Middle Ages in the Light of Recent Finds", *Late Antique / Early Byzantine Glass in the Eastern Mediterranean*", Ed.: Ergun Laflı, İzmir, ss. 49-66.
- ÇAKMAKLI, Ö. D., 2007. *Uşak Arkeoloji Müzesinde Korunan Roma Dönemine Ait Cam Eserler*, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, Ankara.
- DAVIDSON WEINBERG, G., 1988. *The Glass Factory and Manufacturing Processes, Excavations at Jalame Site of Glass Factory in Late Roman Palestine*, Columbig.
- DOKSANALTI, E.M., 2006. *Knidos Kap Krio Kazı Alanı*, Selçuk Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Konya.
- DOKSANALTI, E. M.-KARAOĞLAN, İ.-TOZLUCA, D. O., 2018a. *Knidos Denizlerin Buluştuğu Kent*. Kültür Sanat Yayınları, Ankara.

- DOKSANALTI, E. M.-KARAOĞLAN, İ.-ASLAN, E.- MİMİROĞLU, İ. M.-ERDOĞAN, L.U.-TOZLUCA, D. O., 2018b: “Knidos Kazı ve Araştırmaları: 2016, 39”. *Kazı Sonuçları Toplantısı, 2. Cilt.* Bursa 2018, 15 – 43.
- DOKSANALTI, E. M.-MİMİROĞLU, İ. M.- KARAOĞLAN, İ., 2019. “The Harbor Chapel Complex of Knidos”. *Anodos 13/2013. Trnava 2019*, 131 – 146.
- DOKSANALTI, E. M., 2020a. “Knidos ‘Liman Caddesi’ Geç Antik Dönem Atölye/Dükkan ve Buluntuları (Late Antiquity Workshop/Shop and Findings from Knidos “Harbor Street”)”. *OLBA XXVIII*, 2020, ss. 377 – 420.
- DOKSANALTI, E. M.-KARAOĞLAN, İ.-TOZLUCA, D. O.- SÖZEL, S.-SELEK, K. M., 2020b: “Preliminary Report of Knidos Excavations 2018”, *Cultural Heritage and Science – 2020*; 1(1); 23-31.
- DOKSANALTI, E.M. – GİDER-BÜYÜKÖZER, Z., 2019. “The Harbor Street Heroon in Knidos”. *Anodos. Studies of the Ancient World*, 13/2013, 109 – 129.
- DOKSANALTI, E. M.- KARAOĞLAN, İ. – SELEK, K. M. – SÖZEL, S. – KILINÇ, S. Y., 2021a: *Tarihin Yaşayan Dokusuna Kapı Aralayan Knidos*, Palet Yayınları. Konya.
- DOKSANALTI, E. M.- KARAOĞLAN, İ. – SELEK, K. M. – SÖZEL, S. – KILINÇ, S. Y., 2021b: *Minik Arkeologlarla Son Kazma Son Söz*. Palet Yayınları. Konya.
- DOKSANALTI, E. M. – KARAOĞLAN, İ. – TOZLUCA, D. O. – SELEK, K. M. – SÖZEL, S., 2022: “Knidos-Burgaz-Emecik Apollon Kutsal Alanı Kazı ve Araştırmaları: 2019-2020, 42”. *Kazı Sonuçları Toplantısı, 2. Cilt.* Ankara 2022, 143-165.
- DOKSANALTI, E. M.-SÖZEL, S., 2024. “Knidos’un Geç Antik Dönem Kandilleri”, *Türk Tarih Kurumu, Höyük*, Mayıs/May 2024, Sayı/Issue: 13;143-164.
- DUSSART, O., 1998. *Le Verre en Jordanie et en Syrie du Sud*, Institut Français D’Archeologie du Proche-Orient Beyrouth – Damas – Amman Archeologique et Historique, CLII, Beyrouth.
- ERTEN, E., 2000. “Anadolu’da Roma Dönemi Camcılığında Küresel Gövdeli Sürahiler”, *OLBA III (2000)*, 171-179.
- ERTEN, E.- AKKUŞ KOÇAK, E., 2017. “Olba Tiyatro Kazısı Cam Kadeh Buluntuları, Seleucia”, *Olba Kazısı Serisi VII, Sayı: 7, Nisan-Mayıs 2017*, 89-112.
- FOY, D., 1995. “Le Verre de la fib du IV au VIII Siècle en France Méditerranéenne”, in: *Le verre de l’Antiquité tardive et du haut Mpyen Âge*, pp.187-242.
- FOY, D., 2007. “Une Production de Vere a Xanthus au Debut de L’époque Byzantine”, *Anat Ant XV, 2007*, pp.233-246.

- FÜNFSCHILLING, S., 2009. "Glass from the Canadian Excavations at Carthage, Late Antique / Early Byzantine Glass in the Eastern Mediterranean", Ed.: Ergun Laflı, İzmir, ss. 383-390.
- GÜNEŞ, F., 2009. "Late Antique Glass from the Museum of Kahramanmaraş, Late Antique / Early Byzantine Glass in the Eastern Mediterranean", Ed.: Ergun Laflı, İzmir, ss. 245-252.
- GENÇLER, Ç., 2000. "I Vetri di Hierapolis - Hierapolis Camları", in F. D'Andria – F. Silvestrelli, Ricerche Archeologiche Turche nella Valle del Lykos – *Lykos Vadisi Türk Arkeoloji Araştırmaları*, Galatina, ss. 209- 289.
- GENÇLER, Ç., 2004. "Smitheion Camları Üzerine Bir Ön Rapor", *Ankara Üniversitesi Dil Tarih-Coğrafya Fakültesi Arkeoloji Bölümü Dergisi Anadolu-Anatolia*.
- GENÇLER, Ç., 2009. *Elaiussa Sebaste Antik Yerleşimi Cam Buluntuları*, Ankara Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara.
- GENÇLER GÜRAY, Ç., 2010. "Kaunos'un Erken Bizans Dönemi Cam Buluntuları", *Anadolu/Anatolia* 36, 215-226.
- GOLOFAST, L., 2009. "Early Byzantine Glass Vessels from the Tauric Chersonesos (Crimea), Late Antique / Early Byzantine Glass in the Eastern Mediterranean", Ed.: Ergun Laflı, İzmir, ss. 301-335.
- GROSSMANN, R. A., 2013. "Glass", Excavations at Zeugma Conducted by Oxford University (Ed. W. Aylward), The Packard Humanities Institute, Los Altos.
- GÜRLER B., 2000. *Tire Müzesi Cam Eserleri*, T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, Ankara, 2000.
- HARDEN, D. B., 1934. "The Glass of Greeks and Romans", *Greece and Rome*, Vol.3, No.9, 1934, 140-149.
- HARDEN, D. B., 1936. "Roman Glass From Karanis", *University of Michigan Studies*, Humanistic Series 41, Ann Arbor.
- HARDEN, D. B., 1968. "Ancient Glass", I: *Pre-Roman*, *AJ*, vol. CXXV. HAYES, J. W., 1975. *Roman and pre-Roman Glass in the Royal Ontario Museum*, Royal Ontario Museum, Toronto, 1975.
- HAYES, J. W., 1992. *Excavations at Saraçhane in İstanbul* 2.
- ISINGS, C., 1957. "Roman Glass from Dated Finds", *Archaeologia Traiectina II*, Groningen- Djakarta.
- ISINGS, C., 1971. *Roman Glass in Limburg*, *Archaeologia Traiectina*, Groningen, Wolters-Nordhoff.
- KANYAK, S., 2009. "Late Roman/Early Byzantine Window Glass from the Marmaray Rescue Excavations at Sirkeci, Late Antique / Early Byzantine Glass in the Eastern Mediterranean", Ed.: Ergun Laflı, İzmir, ss.25-47.

- KASAPOĞLU, H. - ÖZDEMİR, S., 2012. "Cam Eserler", Antik Troas'ın Parlayan Kenti: Parion 1997-2009 Yılları YüzeY Araştırmaları, Kazı ve Restorasyon Çalışmaları (Ed.: Prof. Dr. Cevat Başaran, İstanbul, 151-163.
- KONDOLEON, C., 2001. *Antioch: the Lost Ancient City*. Massachusetts.
- KRIZANAC, M., 2009. "Glass from Early Byzantine Gradina on Mount Jelica (Serbia), Late Antique / Early Byzantine Glass in the Eastern Mediterranean", Ed.: Ergun Laflı, İzmir, ss. 265-284.
- LIGHTFOOT, C. S., 1989. *Afyon Müzesindeki Cam Eserler Katalođu*, British Institute Of Archaeology at Ankara, Ankara.
- LIGHTFOOT, C.,-ARSLAN, M., 1992. *Anadolu Antik Camları*, Özel Bir Koleksiyon (Yüksel Erimtan Koleksiyonu), Ankara.
- MEYER, C., 1988. "Byzantine and Ummayyad Glass from Jerash": *Battleship Curves*, *ADAJ*, XXXIII, ss. 235-245.
- MİLAVEC, T., 2009. "5th-6th century Glass from Tonovcov Grad (Slovenia), Late Antique / Early Byzantine Glass in the Eastern Mediterranean", Ed.: Ergun Laflı, İzmir, ss.285-300.
- RHEIDT, K., 1991. "Die Byzantinische Wohnstadt", *Altertümer von Pergamon* XV 2.
- RÜTTİ, B., 1991. "Die römischen Gläser aus Äugst und Kaiseraugst", *Forschungen in Äugst*, 13/1 und 13/2. Basel 1991.
- OLCAY, B. Y., 2001. "Lighting Methots in the Byzantine Period and Finding of Glass Lamps in Anatolia", *JGS* 43, 2001, pp.77-88.
- OLIVER, A. Jr., 1980. "Catalog", in *Ancient Glass in the Carnegie Museum of Natural History*, pp.33-152.
- ÖZET, A., 1998. *Dipten Gelen Parlı, Bodrum Sualtı Arkeoloji Müzesi Cam Eserleri*, Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı.
- ÖZGAN, R., 2003. "2001 Knidos Kazıları", 24. *Kazı Sonuçları Toplantısı*, 2.Cilt, 359 – 372.
- VON SALDERN, A., 1974. "Glassammlung Hentrich: Antike und Islam", *Kataloge des Kunstmuseums Düsseldorf. Vol. I*, Düsseldorf 1974.
- VON SALDERN, A., 1980. *Ancient and Byzantine Glass From Sardis*, Archaeological Exploration of The Corning Museum of Glass Monograph 6, London.
- SCHATZSHOCK, M., 2009. "Glass from Terrace House 2 at Ephesus, Late Antique / Early Byzantine Glass in the Eastern Mediterranean", Ed.: Ergun Laflı, İzmir, ss.1-16. 115-122.
- SCHWARZER, H., 2009a. "Spatantike und Byzantinische Glasfunde aus Alexandria Troas, Late Antique / Early Byzantine Glass in the Eastern Mediterranean, Ed.: E. Laflı, İzmir, 67-84.

- SCHWARZER, H., 2009b. "Spatantike, Byzantinische und Islamische Glasfunde aus Pergamon, Late Antique / Early Byzantine Glass in the EasternMediterranean", Ed.: Ergun Laflı, İzmir, ss. 85-109.
- SÖZEL, S. - SELEK, K. M. - KILINÇ, Y., 2021. "Evaluation of a commerical shop-workshop (Place3/Room3) on the Knidos Harbor Street", *Anodos Studies of the Ancient World 15/2015*, 205-226.
- SÖZEL, S.; 2023a. "Knidos Küçük Tiyatro Batısından Ele Geçen Kırmızı Astarlı Seramikler", Sosyal Bilimlerde Güncel Araştırma ve İncelemeler IV, Ed.: Neslihan Çoşkun Karadağ-Abdullah Balcıoğulları, Akademisyen Yayınevi Bilimsel Araştırmalar Kitabı, Ankara. ss. 21-46.
- SÖZEL, S.; 2023b. "Knidos Küçük Tiyatro Batısından Ele Geçen Pişirme Kapları", *Propontica- Uluslararası Propontis Arkeolojisi Dergisi*, March 2023, 1 (1): 83-105.
- SÖZEL, S.; 2023c. "Knidos Kıbrıs Kırmızı Astarlı (Geç Roma D) Kapları", *OANNES-Uluslararası Eskiçağ Tarihi Araştırmaları Dergisi*, 5/2, Eylül September 2023, 661 – 688.
- SÖZEL, S.; 2023d. "Knidos Kara Ve Sualtı Çalışmaları Işığında "Late Roman 1 Amphoraları"", *4.International Mediterranean Scientific Research Congress*, June 15-16, 2023 / Nicosia-Cyprus, 302-317.
- STERN, E. M., 1985. "Ancient and Medieval Glass from the Necropolis Church at Anemurium", *Annales du 9e Congres de L'Association Internationale pour L'Histoire du Verre*, 35-64.
- STERNINI, M., 1995. *II Vetro in Italia tra V e IX secoli, Le Verre de L'Antiquite Tardive et du Haut Moyen Age*, 243- 289.
- STERNINI, M., 1999. "I Vetri Provenienti Dagli Scavi Della Missione Italiana a Carthagine (1973-1977)", *JGS 41*, 1999, pp.83-105.
- STERNINI, M., 2001. "Reperti in Vetro da un deposito Tardoantico sul Colle Palatino", *Journal of Glass Studies*, 43, 21-75.
- TAŞTEMÜR, E., 2007. "Klaros kehanet Merkezi'nde Ortaya Çıkarılan Camların Üretim Teknikleri ve Uygulamaları", SERES III. Uluslararası Katılımlı Seramik, Cam, Emaye, Sır ve Boya Semineri, Eskişehir, 169-180.
- VESSBERG, O., 1952. "Roman Glass in Cyprus", *Opuscula Archaeologica VII*, C.W.R. Gleerup.
- VESSBERG, O., 1956. Glass, The Swedish Cyprus Expedition 4, 3. The Hellenistic and Roman Periods in Cyprus, 128-175.
- WEINBERG, G. D. 1988. "Excavations at Jalame". *Site of a Glass Factory in Late Roman Palestine*. Columbia.
- WEINBERG, G.D.-GOLDSTEİN, S. M., 1998. "The Glass Vessels, in: Excavations at Jalame". *Site of a Glass Factory in Late Roman Palestine*, pp.38- 102.

WEINBERG, G. D.- STERN E. M., 2009. *The Athenian Agora*, Vol. 34, Vessel Glass (2009), pp. iii, v-vii, ix-xv, xvii-xxxiii, 1-31, 33-81, 83-191, 193-197, 199-214. (ASCSA).

WHITEHOUSE, D., 2003. "Roman Glass in the Corning Museum of Glass", Vol.3, New York.

Figürler

Fig. 1: Liman Caddesi ve Kompleksin Genel Görünümü.

Fig. 2: Liman Caddesi Kompleksi Genel Görünüm.

Fig.3: Liman Caddesi Heroon'u.

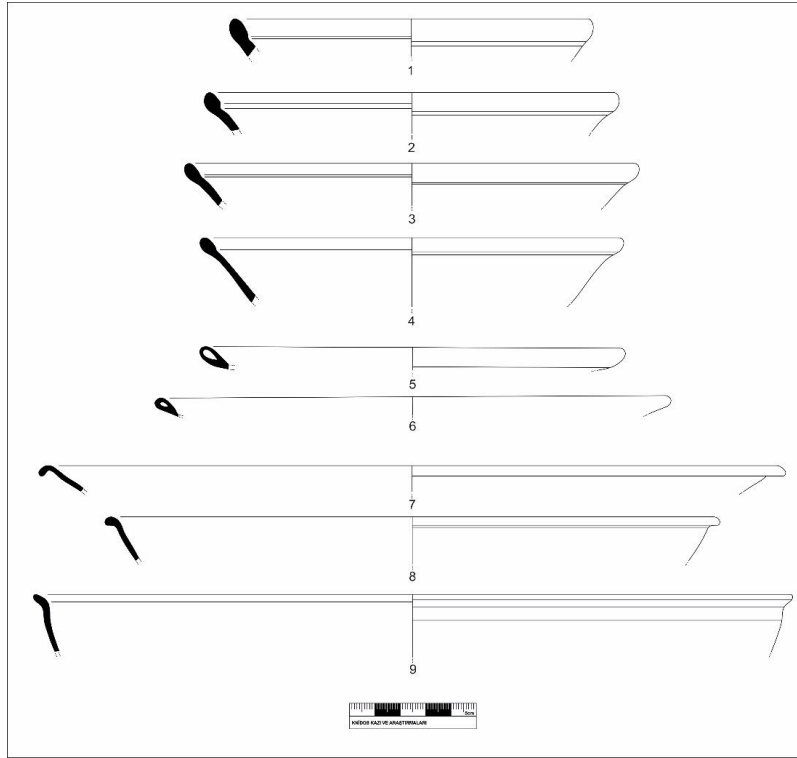

Fig. 4: 1a, 1b ve 1c Grubu Tabaklar.

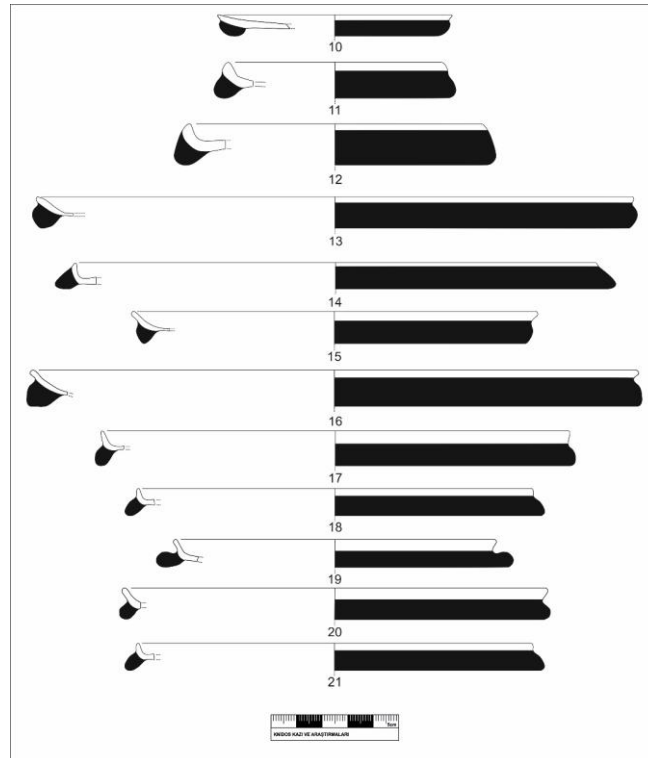

Fig. 5: 1d Grubu Kâse ve Tabaklar.

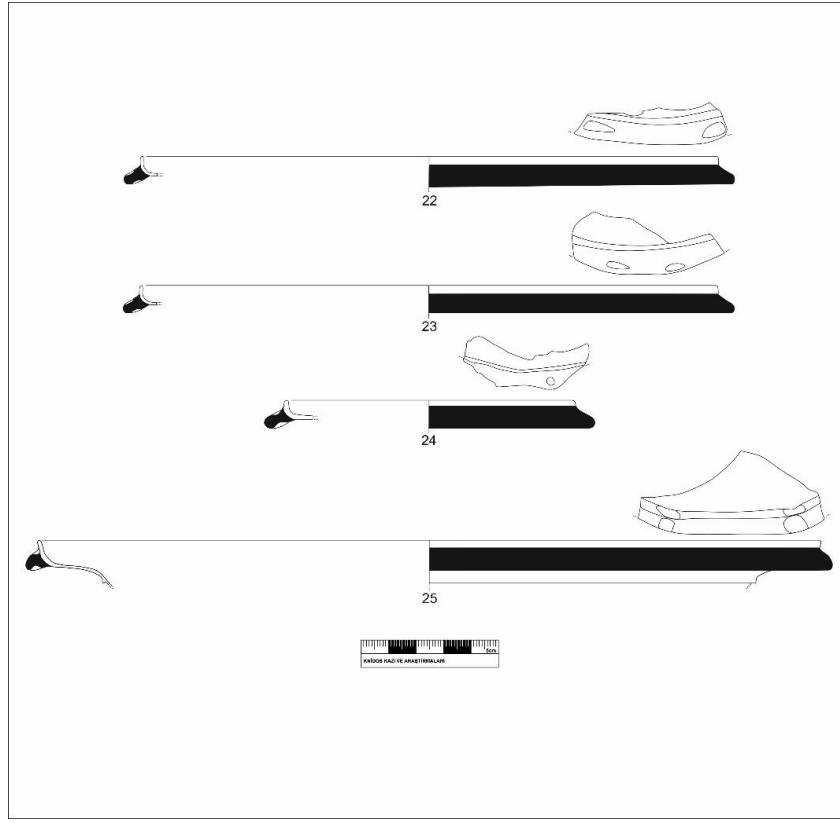

Fig. 6: 1e Grubu Kâse ve Tabaklar.

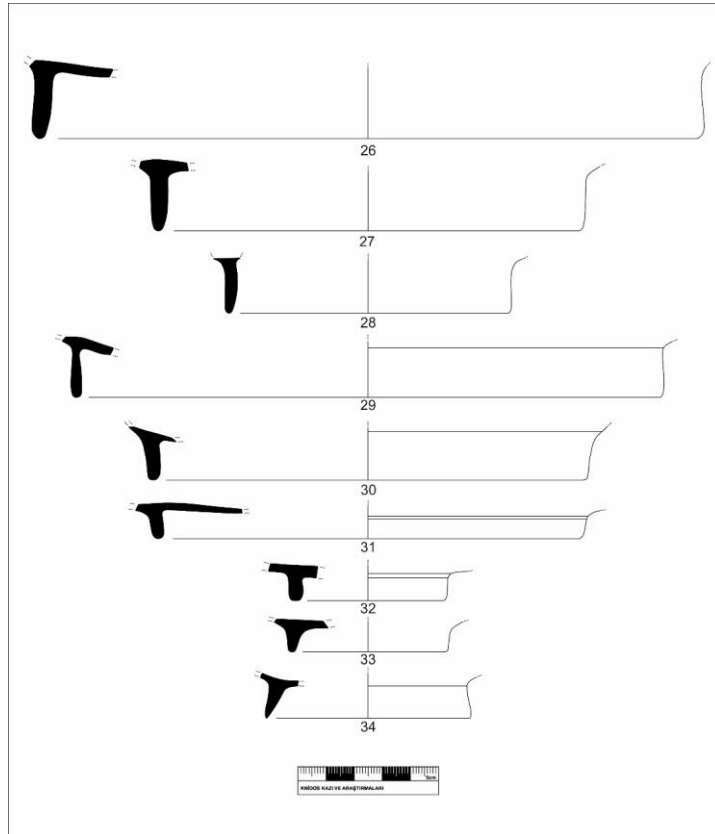

Fig. 7: 1f Gurubu Yüksek Ayaklı Kâse ve Tabaklar.

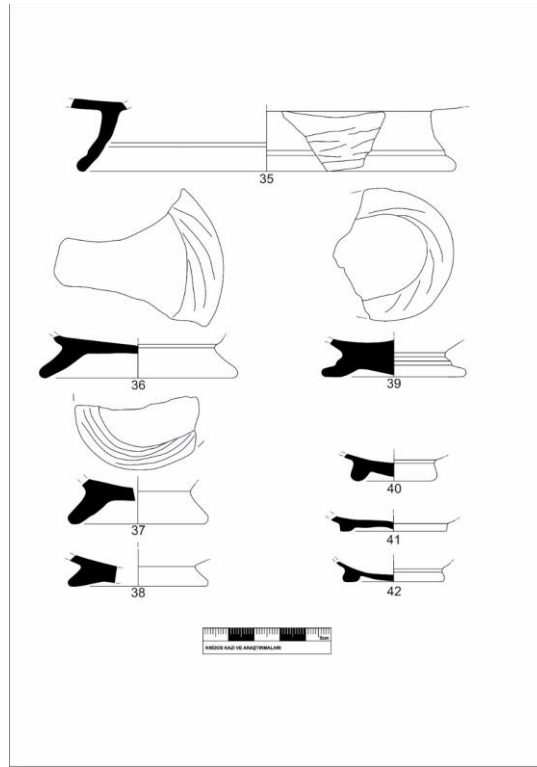

Fig. 8: 1g ve 1h Grubu Kâse Kaideleri.

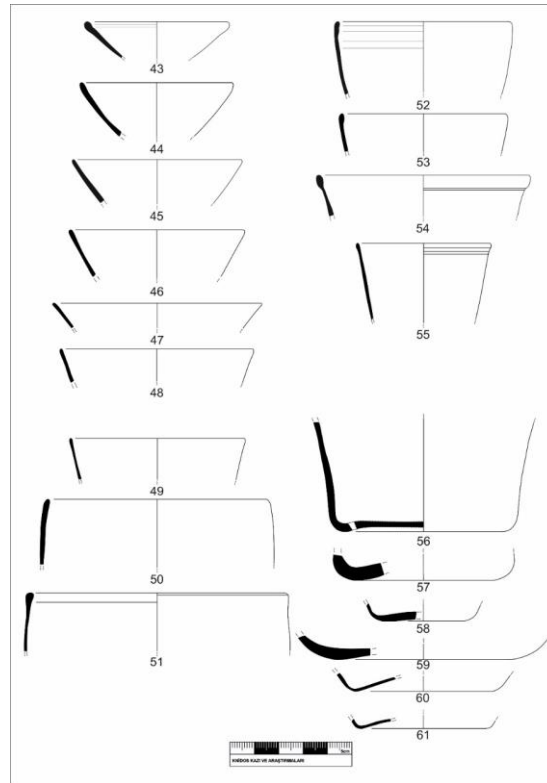

Fig. 9: 2a, 2b ve 2c Grubu Beher/Bardak/Kadehler.

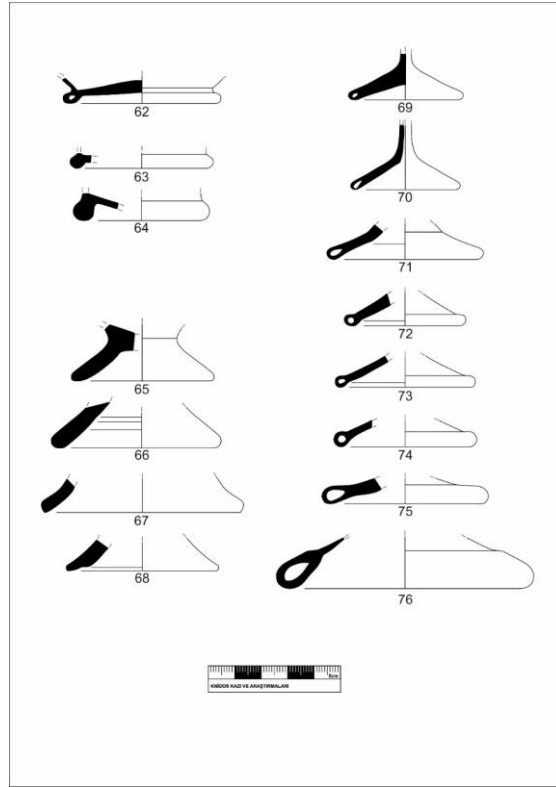

Fig. 10: 2d, 2e ve 2f Grubu Bardak, Beher ve Kadeh Kaideleri.

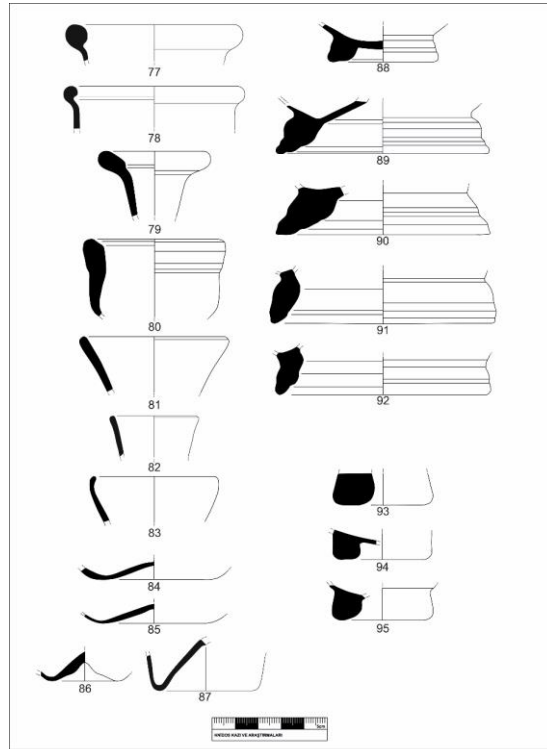

Fig. 11: 3a, 3b ve 3c Grubu Sürahi/Şişeler Vv Kandiller.

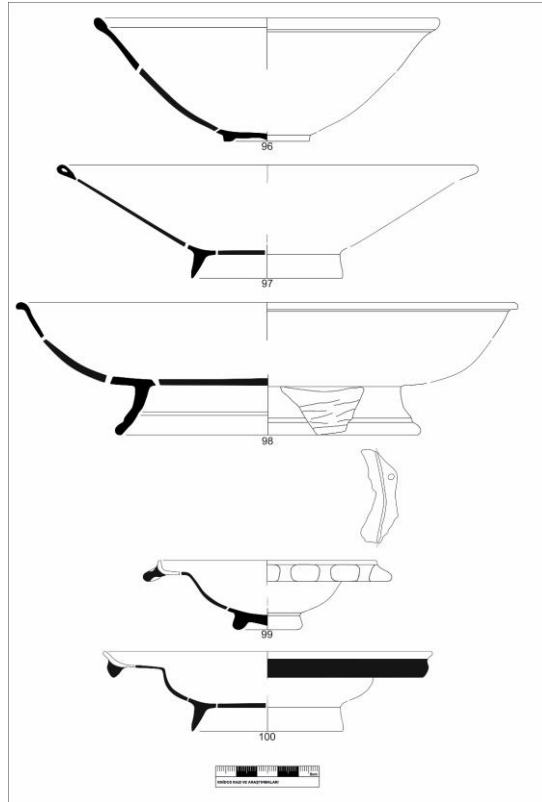

Fig.12: Tabak-Kase, Restitüsyon Önerileri.

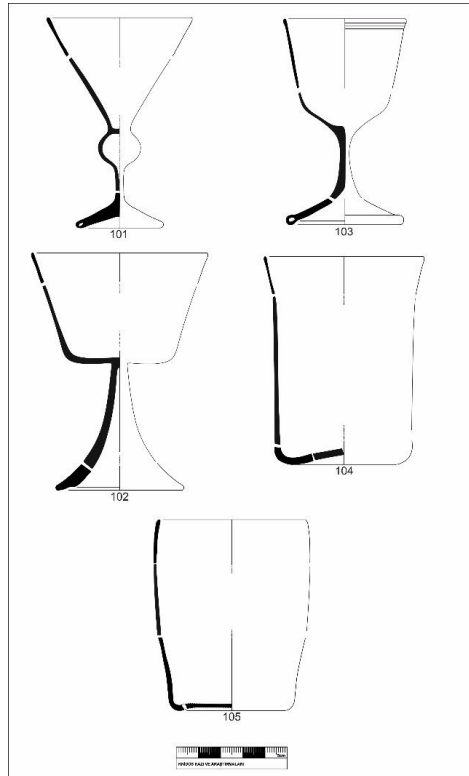

Fig.13: Kadeh ve Bardak, Restitüsyon Önerileri.

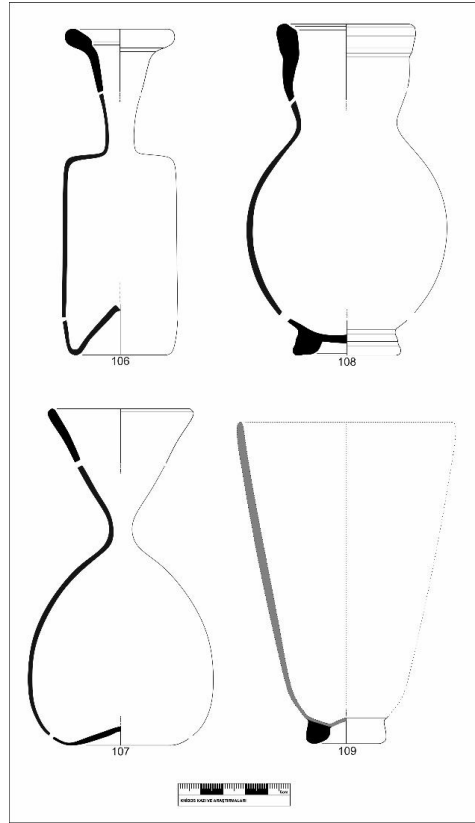

Fig.14: Şişe-Sürahi ve Kandil, Restitüsyon Önerileri.